

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Конструювання та Дизайну факультет

Кафедра надійності техніки

Робота рекомендована до захисту:

рішенням кафедри надійності техніки
(протокол № від 2022 р.)

Завідувач кафедри надійності техніки,
“ ” 2022 р.

НУБІП України

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»

спеціальність 133 «Галузеве машинобудування»

Освітньо-наукова програма – Машини та обладнення сільськогосподарського
виробництва

на тему **ДОСЛІДЕННЯ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ ТА
РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ
ВІДНОВЛЕННЯ ЛЕМЕШІВ В УМОВАХ МАЙСТЕРНІ
ЗАГАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ**

Виконав: студент 2 року навчання

Величко Нікіта Васильович

«підпис»

Керівник:

Ружило Зіновій Володимирович

«підпис»

«допускається до захисту не допускається до захисту»

Рецензент:

«підпис»

«спінка»

Київ – 2022

НУБІЙ України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕРЕСУРСІВ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет Кострювання та Дизайну

Кафедра надійності техніки

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»

Спеціальність 133 «Галузеве машинобудування»

Освітньо-наукова програма – Машини та обладнення сільськогосподарського виробництва

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри надійності техніки

“ ” 2022 року

НУБІЙ України

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Величку Нікіті Васильовичу

1. Тема роботи: «Дослідження технічного стану та розробка технологічного процесу

відновлення лемешів в умовах майстерні загального призначення»,

керівник роботи к.т.н., доц. Ружило З.В.,

затверджені наказом вищого навчального закладу від “18” вересня 2015 року № 1528 с.

2. Срок подання студентом роботи – 1.12.2015р.

3. Вихідні дані до роботи:

- Технологічний процес відновлення лемешів.

- Завдання на проектування.

- Результати науково-дослідних робіт по вивченню дефектів лемешів за літературними джерелами

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

ВСТУП

1. **Вихідні дані для проектування** (в т.ч. функціональне призначення, конструкція, технологія

виготовлення та ремонту спрацьованих лемешів).

2. **Технологічна частина проекту** (в т.ч. дослідження зносів та пошкоджень лемешів, режим роботи дільниці, трудомісткість робіт по відновленню лемешів, розрахунок показників дільниці).

3. **Охорона праці** (в т.ч. розрахунок освітлення та повітрообміну, розроблення заходів для

поліпшення умов праці на дільниці по відновленню лемешів).

4. **Економічна ефективність проекту**

ВИСНОВКИ
ЛІТЕРАТУРА

НУБІП України

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Презентаційний матеріал

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

НУБІП України

7. Дата видані завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Срок виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Формування теми та завдання		Виконано
2	Аналіз літератури та патентний пошук		Виконано
3	Оформлення задач дослідження		Виконано
4	Підготовка роботи		Виконано
5	Підготовка презентаційного матеріалу		Виконано
6	Попередній захист роботи		Виконано
7	Оформлення дозвільної документації		Виконано
8	Прилюдний захист роботи		Виконано

Студент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РЕФЕРАТ

Величко Нікіта Васильович

«Дослідження технічного стану та розробка технологічного процесу

відновлення лемешів в умовах майстерні загального призначення»

Магістерська робота.

В магістерській роботі:

табл., 15 джерел літератури.

82 сторінки машинописного тексту, 18 рис.,

12

Об'єкт дослідження – леміш ґрунтообробних знарядь.

Мета роботи – підвищення зносостійкості робочих поверхонь лемеша.

Методика дослідження – розрахунково-аналітичний аналіз.

Виконаний конструктивний аналіз лемешів ґрунтообробних знарядь.

Розглянуто їх технологічні особливості та умови експлуатації.

Проведений аналіз процесу зношування робочих поверхонь лемешів в залежності від умов роботи, ґрунтів та технологічних операцій.

Розглянуті основні технологічні способи підвищення зносостійкості.

Розроблено технологію відновлення працевдатності робочих поверхонь лемешів та виконано економічне обґрутування її застосування.

ПЛУГ, ЛЕМІШ, ІНТЕНСИВНІТЬ ЗНОШУВАННЯ, ПІДВИЩЕННЯ ЗНОСОСТИЙКОСТІ, ТЕХНОЛОГІЯ, РЕМОНТ, ВІДНОВЛЕННЯ.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Реферат
Зміст

ЗМІСТ

4
5

Умовні позначення	7

Вступ	8

1. ПРИЗНАЧЕННЯ, КОНСТРУКЦІЯ, УМОВИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ПОШКОДЖЕННЯ ЛЕМЕШІВ, ЩО НАДХОДЯТЬ У РЕМОНТ	10

1.1. Сучасні способи і технології основного обробітку ґрунту	10

1.2. Конструктивні особливості лемеша.	18

1.3. Фізико-механічні властивості ґрунтів, що викликають спрацювання лемешів	18

1.4. Дослідження передремонтного технічного стану лемеша	28

1.5. Технологія для ремонту лемешів.	29

2. ПРОЕКТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РЕМОНТУ ЛЕМЕШІВ	

2.1. Аналіз дефектів деталі.	31

2.2. Обґрунтування раціональних способів усунення дефектів.	33

2.3. Технічні засоби усунення дефектів.	34

2.4. Розробка технологічної документації на технологічний процес ремонту.	35

3. ПРОЕКТУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ДІЛЬНИЦІ.	

3.1. Визначення фондів часу і розрахунок річної програми підприємства.	36

3.2. Розрахунок персоналу дільниць.	38

3.3. Визначення кількості і підбір технологічного обладнання.	40

3.4. Розрахунок виробничої площі дільниці і компонування робочих місць	41

4. РОЗРОБКА КОНСТРУКЦІЇ ПРИСТРОЮ ДЛЯ КОМПОНОВАНОЇ	

ОБРОБКИ РОВОЧОЇ ПОВЕРХНІ ЛЕМЕША	44

4.1. Аналіз конструкції пристройів.	44

4.2. Вибір прототипу і обґрунтування доцільності	48

4.3. Опис розробленої Аналіз конструкції лемеша	50

НУБІП України

4.4. Розрахунок приводів установки для комбінованої обробки

робочої поверхні лемеша.

53

4.4.1. Розрахунок приводу електрод - інструмента

53

4.4.2. розрахунок привода подачі деталі

59

5. ОХОРОНА ПРАЦІ НА СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ ДІЛНІЦІ

РЕМОНТУ ЛЕМЕШІВ.

65

5.1. Загальна характеристика стану охорони праці в господарстві та його аналіз.

65

5.1.1. Організація служби охорони праці в господарстві.

65

5.1.2. Режим роботи підприємства.

66

5.1.3. Навчання, інструктаж і перевірка знань працівників з питань ОП.

66

5.2. Стан екологічної безпеки в на дільніці ремонту лемешів

66

5.3. Розробка організаційно-технічних заходів по покращенню стану праці, та зменшенню травматизму на дільніці ремонту лемешів

67

5.3.1. Розробка інструкції при виконанні технологічного процесу ремонту

67

5.4. Заходи захисту від негативного впливу діяльності дільніці по ремонту лемешів.

68

5.5. Розрахунок штучної вентиляції.

69

6. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗРАХУНОК.

71

6.1. Розрахунок вартості основних виробничих фондів.

72

6.2. Розрахунок собівартості ремонту.

73

6.3. Розрахунок нитомих техніко-економічних показників

75

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.

79

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

81

НУБІП України

Умовні позначення

НУБІП України

СТОВ – сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю

ЦРМ – центральна ремонтна майстерня

ДВЗ – двигун внутрішнього згорання

КР – капітальний ремонт

ПР – поточний ремонт

СТО – станція технічного обслуговування

ЦПГ – циліндро-поршнева група

НВО – науково-виробничє об'єднання

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Машини та деталі машин постійно втрачають свої фізико-механічні, геометричні,

економічні характеристики та властивості, не залежно від того, працює вона чи ні.

Якщо не запобігти заходів ремонту в належний період, настане момент, коли експлуатація машини буде нездійснена або економічно недопільна. Отже, при

експлуатації машини, потрібно проводити технічні огляди, щоб зменшити ризики критичних поломок та вчасно застосовувати ремонтні операції для ремонту

машини.

Створити техніку, яка не потребує ремонту, неможливо, тому, ремонтна частина, є одним з найважливішим фактором довговічності техніки.

Вчасний ремонт техніки, економічно вигідніше в 25-35 разів ніж придбання нової.

Для здійснення якісного ремонту використовуються новітні технології та високоточне і прогресивне обладнення.

Використання раціонального та економічно-ефективного підходу до

відновлення деталей сільськогосподарських машин включає в себе створення:

спеціалізованих цехів, ремонтних ліній, спеціалізованих цехів, дільниць загального призначення, майстерень.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Робочі органи сільськогосподарських машин є найбільш вразливішими деталями, тому що постійно працюють в критичних умовах та піддаються багатьом змінам механіко-фізичним властивостям.

Дипломний проект присвячено розробленню перспективного технологічного процесу відновлення робочих органів ґрунтообробних машин (лемішів) методом електроконтактного приварювання порошку

НУБІП України

2. ПРИЗНАЧЕННЯ, КОНСТРУКЦІЯ, УМОВИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

ТА ПОНКОДЖЕННЯ ЛЕМЕШІВ, ЩО НАДХОДЯТЬ У РЕМОНТ

1.1. Сучасні способи і технології основного обробітку ґрунту

Прогресивне сільське господарство залежить від технічного забезпечення та рівня використання технологій господарств, отже механізація, є ключовим фактором успішного сільського господарства.

В сільському господарстві є такі проблеми як: соціальні, екологічні та економічні тощо.

А саме: належні умови праці, підвищення родючості ґрунтів, підтримання ґрунтів в належному стані, збільшення доходів, зниження енергоспоживання, охорона довкілля, ремонт техніки.

Тому підприємству потрібні кваліфіковані робітники аграрного профілю та інженерно-технічного складу.

Виготовлення продукції на виробництві не є ефективним без так факторів як: кваліфіковані спеціалісти, прогресивні технології, новітня матеріальна частина, раціональне використання ресурсів, виготовлення за стандартами екологічної безпеки навколошнього середовища.

Обробіток ґрунту - механічний вплив або ручний вплив на ґрунт, який забезпечує ґрунт покращенням фізичних, хіміческих характеристик, змінює термічні властивості, покращує родючість, очищає від шкідників та знижує відсоток хвороб у рослинах.

НУБІП України

Для сучасної агротехніки є основні умови механічного обробітку ґрунту:

- а) забезпечення сприятливих умов у ґрунті, таких як: тепловий, водний повітряний режим для відповідних культур рослин;
- б) створення та пристосування умов належного живлення вирощуваних культурних рослин;

в) боротьба з бур'янами, шкідниками та хворобами культурних рослин;

- г) належне перемішування шарів ґрунту, органічних і мінеральних добрив та рослинних залишків;

- д) забезпечення екологічної безпеки для навколошнього середовища та перешкоджання вітрової, водної ерозії.

Успіх та ефективність в аграрному виробництві залежить від обробітку ґрунту, з урахуванням всіх потреб сільськогосподарської культури.

На початку 20 століття були примітивні технології засоби механізації порівняно з сьогоденням. Кожного року технології аграрної промисловості модернізуються та розвиваються. Значний вплив сприяли саме втрата енергії, ресурсів, економічна неефективність.

Обробіток ґрунту відчутно впливає на врожайність культур (20-26%), тому створено нову систему технологій обробітку ґрунту та машин.

Розвиток технологій сприяв новому механізованому обробітку ґрунту, а саме диференційованому. Система сівозмін значно змінилась на набула нових переваг у вирощуванні сільськогосподарських культур. Збереження ресурсів, раціональне використання енергії, праці, заощадження матеріалів, хімічних заходів, елементи живлення, збереження і відновлення ґрунту.

Нові технології зробили сільське господарство більш ефективним, зменили терміни часу на роботи, скоротили кількість технологічних операцій, підвищили доходи та скоротили витрати. Технології щалі розвиваються, зменшення енерговитрат та підвищення економічної частини є ключовими факторами розвитку сільського господарства.

У розвитку технологій та засобів механізації обробітку ґрунту в Україні слід зазначити головну тенденцію - перехід до диференційованого (залежно від

багатьох чинників) механізованого обробітку ґрунту при застосуванні його в системі сівозміни. Одним із важомих результатів реалізації цієї тенденції є заощадження ресурсів, зокрема енергії, праці, матеріалу, хімічних засобів захисту та елементів живлення рослин, збереження і відтворення ґрунту. Скоротилася кількість операцій, підвищилися вимоги до якості, термінів проведення робіт і

збереження родючості. Технологія та техніка спрямовується на створення оптимальних умов для росту культурних рослин за якомога менших енерговитрат і екологічних наслідків. Нові технологічні комплекси ґрунтообробних машин адаптовані до вимог гнучкої диференційованої різноглибинної технології механізованого обробітку ґрунту.

Важлива роль належить сучасній багатофункціональній високопродуктивній техніці, яка стає рентабельною при точному технологічному застосуванні, знаному річному завантаженні та високій урожайності. Зрештою рівень ефективності ґрунтообробної техніки залежить від повноти використання погодних і ґрунтово-кліматичних умов, забезпечення добривами, якісним насінням, пестицидами та загального рівня культури землеробства.

Існує безліч способів механізованого обробітку ґрунту, серед яких можна виокремити декілька типових.

Основною технологічною ознакою розподілу є співвідношення в них процесів обертання та розрушення скиби ґрунту під час її обробітку. В Україні найпоширеніші наступні способи обробітку ґрунту:

Оранку, або полицеєвий спосіб обробітку ґрунту, здійснюють плугами. Він полягає у підрізанні оброблюваної скиби, її підніманні з розпущенням і обертанням на $130\dots180^\circ$ та укладанні на дно поперечно відкритої борозни. Цей спосіб характеризується майже повним очищенням поверхні поля від поживних решток (на 95... 100%), загортанням у ґрунт органічних, малорухомих мінеральних добрив, придушенням бур'янів, значним зменшенням щільності орного шару та збільшення його порожниності. Недоліками оранки є зниження ерозійної стійкості поверхні поля (на схилах по фону оранки може втрачатися 7,8...63,5 т/га ґрунту), утворення

ущільненої „підошви”, висока питома енергоємність, значні втрати продуктивної вологи в теплий період року.

Чизельний спосіб обробітку ґрунту виконується культиваторами, розпушувачами чи комбінованими машинами. Цей спосіб полягає у підрізанні, розпушуванні оброблюваної скиби без обертання та її укладання в свою закриту борозну.

У загальних рисах він відрізняється збереженням на поверхні поля значної кількості (60...80%) рослинних решток, збереженням до 20% вологи в ґрунті та зменшеною на 25...45% енергоємністю процесу роботи. Залежно від робочих

органів він, зокрема, забезпечує повне або неповне підрізання бур'янів. Чизельний спосіб обробітку ґрунту може використовуватися у таких трьох основних варіантах: супільному розпушенні, смужному розпушенні, комбінованому розпушенні.

Перелічені варіанти чизелювання широко застосовуються на чистих вів рослинних решток агрофонах, схилових землях, у місцевостях, що зазнають вітрової та водної ерозії.

Дисковий спосіб обробітку ґрунту, або дискування – сущільне розпушенння дисковими робочими органами на глибину до 25 см, що здійснюється дисковими знаряддями. Він характеризується підрізанням, розпушеннем з частковим

обертанням та укладенням у борозну обробленої скиби з зміщенням її у поперечному і поздовжньому напрямах порівняно з вихідним положенням. Цей спосіб є проміжним між полицеєвим та чизельним. Він значно поширеніший в Україні завдяки високій продуктивності агрегатів та технологічній надійності роботи на

переволожених та пересушених ґрунтах з великою кількістю (до 120 ц/га) рослинних решток. Водночас у разі застосування цього способу зберігається ущільнена „підошва”, розпилюється структура верхнього шару ґрунту на пересушених ґрунтах, створюється значна кількість ерозійно небезпечних частинок ґрунту в його верхньому шарі (особливо при кількох проходженнях агрегату).

Крім перерахованих розрізняють ще такі способи і прийоми обробітку ґрунту: полицеєвий, безполицеєвий, одно- та багатошаровий, плоскорізний, лущення, дискування, культивація, боронування, прикочування.

При полицеєвому обробітку повністю або частково перевертуються шари або горизонти ґрунту, а при безполицеєвому ці шари не перевертуються. Полицеєвий обробіток ґрунту виконують полицеєвими плугами.

Двошаровий обробіток ґрунту полягає в тому, що верхня частина орного шару перевертється, а нижня розпушується або відбувається взаємне переміщення верхнього і нижнього шарів.

При тришаровому обробітку здійснюється переміщення й перевертання трьох шарів ґрунту.

Для двошарового і тришарового обробітку ґрунту застосовують дво- і триярусні плуги.

Плоскорізний обробіток ґрунту - це безполицеєвий обробіток із збереженням на поверхні ґрунту більшої частини стернізових решток. Такий обробіток виконують культиваторами - плоско різами.

Залежно від типу ґрунту, наявної вологи, стану рослинного покриття застосовують плуги з культурною, гвинтовою, або напівгвинтовою пластинчастою полицеями.

В Україні застосовують також інші способи обробітку ґрунту (фрезами з горизонтальними та вертикальними осями обертання, глибоке ярусне розпушення, підантажну оранку тощо), які великого поширення не набули, проте доцільні в певних специфічних умовах.

Залежно від агротехнічних заходів та термінів виконання обробітку ґрунту поділяють на такі види:

- основний;
- передпосівний;
- міжрядний;

Основним вважають найглибший за всю ротацію культури обробіток ґрунту.

Це найбільш енергоємний (10...30% пального) елемент технологій вирощування польових культур. Проте за певних умов від такого обробітку можна відмовитися. Нині в Україні це допускається на площах, що не перевищують 10% орних земель.

При проведенні основного обробітку ґрунту також потрібно знати дію різних механічних заходів на його фізичні характеристики. Наприклад, при глибокій оранці в засушливих умовах, в осінній період після випадання опадів і деякого розущільнення скиб необхідно добитись їх розпушення і вирівнювання культиваторами із стрільчастими або пружинними робочими органами, ребристими котками тощо.

Ефективним механічним прийомом глибокого обробітку ґрунту в засушливих умовах є використання глибокого розпушення чизельними плугами, з наступним (після випадання опадів) дискуванням, повторною оранкою або культивуванням.

Рівень родючості і ступінь окультурення ґрунту характеризується комплексом показників. Основні показники - це, вміст органічних речовин і гумусу; глибина гумусного горизонту; будова і водно-повітряний режим ґрунту; поглинаючий комплекс; структура; реакція ґрутового розчину.

По комплексу цих показників класифікують і оцінюють ступінь придатності його для вирощування різних культур і рівень урожаю.

Залежно від типу ґрунту, рівня його родючості, ступеня окультуреності, біологічних особливостей сільськогосподарських культур повинна підбиратись та

чи інша система заходів основної підготовки, способи і строки виконання технологічних операцій.

Покращений обробіток ґрунту включає лущення стерні дисковими лущильниками на глибину 5-6 см, відразу після збирання попередника, через 8-14 днів - повторне лущення і третє лущення - лемішними лущильниками на глибину 14-16 см в агрегаті з важкими боронами, а при засушливих умовах - з кільчасто - зубчастими котками та пізню (вересень-жовтень) глибоку оранку (рис.1.1.).

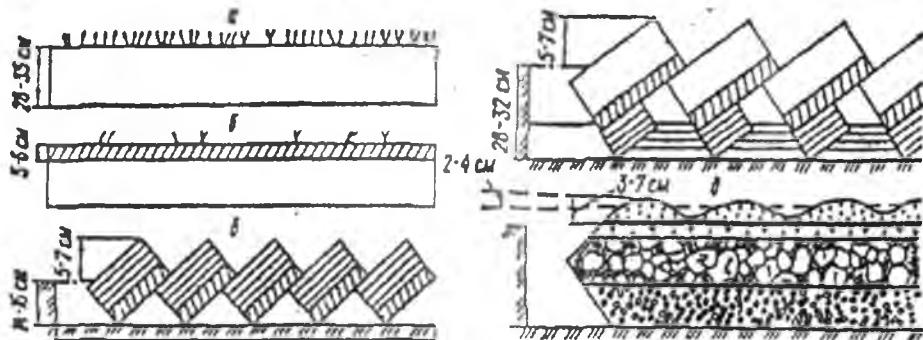
Напівпаровий обробіток ґрунту включає лущення стерні дисковими лущильниками в один-два сліди на глибину 5-6 см, відразу після збирання

попередника, проводиться рання глибока оранка (кінець липня - перша половина серпня); поверхневий обробіток культиваторами і боронами по мірі проростання бур'янів і ущільнення ґрунту на глибину 14-16 см, глибоке безполіщеве

розпущення (18-20 см) у випадку переущільнення ґрунту. При наївпаровій системі основної підготовки ґрунту поверхневий шар очищається від насіння бур'янів.

Поверхневий обробіток і глибоке безполицеве розпущення забезпечує достатньо високу ступінь подрібнення ґрунту в шарі 20 см; сприяє покращенню властивостей ґрунту, інтенсивному прогріванню талої води, рівномірному прогріванню і досягненню ґрунту у весняний період; створює дрібно гребеневу поверхню (висота гребенів 3-6 см). До весни неглибокий розпущений шар ґрунту (2-4 см) створює умови для отримання рівномірного ущільненого стану на глибині загортання насіння (3-4 см), що важливо і необхідно при сівбі малих норм

Динаміка переміщення шарів ґрунту в орному шарі при системі покращеного обробітку

а - після збирання попередника; б - після дискового лущення; в - після лущення;
г - після глибокої оранки; д - до періоду ранньовесняних польових робіт.

Рис. 1.1

При застосуванні обробітку ґрунту проводять лущення стерні дисковими боронами та лущильниками в один-два сліди на глибину 5-6 см відразу після збирання попередника, наступна рання глибока оранка (кінець липня - перша половина серпня); поверхневий обробіток культиваторами КНН-5,6 (Рис. 1.2) і ґрунтообробними агрегатами АГД-2,3 (Рис. 1.3) по мірі проростання бур'янів і ущільнення ґрунту на глибині 14-16 см; глибоке безполицеве розпущення (16-20 см) у випадку переущільнення ґрунт.

Поверхневий обробіток і глибоке безполицеве розпущення забезпечує достатньо високу ступінь подрібнення ґрунту в шарі 20 см; сприяє покращенню властивостей ґрунту, інтенсивному прогріванню талої води, рівномірному

прогріванню і досягненню ґрунту у весняний період; створює дрібно гребеневу поверхню (висота гребенів 3-6 см).

До весни неглибокий розпушений шар ґрунту (2-4 см) створює умови для утримання рівномірно ущільненого стану на глибині заробки насіння, що важливо і необхідно при сівбі малими нормами насіння і впровадження в практику індустриальних методів формування густоти рослин (наприклад при вирощуванні цукрових буряків). Один із варіантів основного обробітку ґрунту складається із таких заходів: відразу після збирання попередника з метою подрібнення поживних залишків і забезпечення якісного виконання наступних операцій стерню обробляють дисковими боронами або лущильниками в два сліди на глибину 5-6 см, або обробляють культиваторами-плоскорізами типу КЧЕ-4,2 на глибину 5-8 см з наступним лущенням дисковими боронами; глибоке безполицеве розпушення ґрунту (28-32 см) культиваторами-плоскорізами типу КПГ-250А, ПГ-3-5, ПГ-3-100.

Це забезпечує зняття переущільненого ґрунту на більшу глибину, ніж при оранці, сприяє більш інтенсивному накопиченню вологи насіння і впровадження в практиці індустриальних методів формування густоти рослин.

Один із варіантів основного обробітку ґрунту складається із таких заходів:

відразу після збирання попередника з метою подрібнення поживних залишків і забезпечення якісного виконання наступних операцій стерню лущать дисковими лущильниками або дисковими боронами в два сліди на глибину 5-6 см, або обробляють культиваторами - плоско різами типу КПЄ-4,2 на глибину 5-8 см, з наступним лущенням; глибоке безполицеве розпушення ґрунту (28-32 см) культиваторами - плоско різами типу КПГ-3-100, 250 А, ПГ - 3-5, ПГ - 3-100. Це забезпечує зняття переущільненого ґрунту на більшу глибину, ніж при оранці, сприяє більш інтенсивному накопиченню вологи.

1.2. Конструктивні особливості лемеша.

Леміш – це ходовий орган трапецевидної форми у який складається з леза, лінзового боку, носку і спинку. Для закріплення леміша на плуга, у башмака корпуса плуга на верхній частині виконані отвори квадратного перерізу з фасками для з'єднання болтів кріплення. Для виготовлення леміша використовується спеціальна лемішна сталь. Термічна обробка є одним з основних технологічних процесів для

забезпечення високої твердості на робочій поверхні лемеша 40-46 ARC і в'язку середину для стійкості та міцності проти викришування.

На задню частину леміша наплавляється твердий сплав сормайт для забезпечення характеристики самозаточування.

У перерізі леміш має складну криволінійну форму – для забезпечення робочого процесу і зменшення тягового опору плуга. Через криволінійну поверхню виникає складність при ремонті лемеша відтягуванням металу тильного боку (магазину).

Конструкція кріплення лемеша до башмака дає змогу приєднати леміш на корпус плуга без попередньої підготовки по місцю, що спрошує розбір деталей леміша.

Конструкція болтів і отворів леміша спроектована так, щоб забезпечити перекочджання провержання болтів в момент затягування з'єднання та виключає можливості потрапляння головки над робочею поверхнею леміша.

НУБІП України

1.3. Фізико-механічні властивості ґрунтів, що викликають спрацювання лемешів

Обробіток ґруту це найважливіший процес в сільськогосподарських господарствах для створення оптимальних умов у виробництві продуктів рослинництва. Механічна дія робочих органів машин на ґрути приводить до мобілізації органічних речовин, покращенню фізичних властивостей ґруту. Зміна

будови одного шару завдяки механічному обробітку забезпечує найбільш сприятливі умови для проходження біологічних, фізико-хімічних, фізичних

процесів у ґрунті, а вміст в ньому кисню і вологи добре впливає на реакцію ґрунтового розчину, збільшуючи активність мікрофлори.

Механічний обробіток ґрунту незамінний при боротьбі з бур'янами, при заробці рослинних решток та добрив. Але обробіток ґрунту не може замінити інші заходи по покращенню родючості ґрунту і збільшенню врожайності сільськогосподарських рослин. Постійний механічний обробіток ґрунту приводить до втрати гумусу, а погіршення його фізичних властивостей до ерозії. Важкі ґрутообробні агрегати ущільнюють ґрунт. Тому про обробці необхідно враховувати природні особливості: вид ґрунту, рельєф місцевості, клімат, особливості вирощування культур, характер засміченості ґрунту, шкідників і хвороб.

Грунт складається із твердої, рідкої і газоподібної фази. Вплив твердих частинок на його фізико-механічні властивості проявляються сильніше коли п розміри малі, а отже і більша сумарна поверхня в одиниці об'єму ґрунтової системи. Це пояснюється великою роллю поверхневих сил, які залежать від хімічного складу частинок і їх будови поблизу граничних поверхонь. Роль розмірів твердих частинок настільки велика в проявленні внутрішніх властивостей, що вона виступила головним показником класифікації ґрунтів.

В ґрунтознавстві є класифікація ґрунтів, яку запропонував Качинський Н.А., згідно якої всі тверді частинки розділяють на фізичний пісок ($d > 0,01$ мм). По кількості фізичного піску і фізичної глини ґрунт відносять до певного типу. При цьому враховуються допоміжні генетичні ознаки ґрунтів, які проявляються в здібності глинистих фракцій до агрегатування. Останнє залежить від вмісту гумусу, складу обмінних катіонів, мінерального складу. Чим вища здатність агрегатування ґрунту, тим менше проявляються глинисті властивості при рівному складі фізичної глини.

Крім фізичного піску і фізичної глини в класифікацію ґрунтів вводиться

допоміжна характеристика, відбиваюча кількість гравістистої ($3-1$ мм), піщаної (1-0,05 мм), велико пильної (0,05-0,01 мм), пильної (0,01-0,001 мм) і мульної ($d < 0,001$ мм) фракцій, які містяться в ґрунті.

НУБІП України

Таблиця 1.1.

Класифікація ґрунтів і порід за механічним складом.

Назва ґрунту за механічним складом	Вміст фізичної глини в ґрунті, %			Вміст фізичного піску в ґрунті, %		
	підзолистого типу	степового типу	солончаки і соляні солончаки	підзолистого типу	степового типу	солончаки і соляні солончаки
Піщані:						
Рихло-піщані	0-5	0-5	0-5	100-95	100-95	100-95
Зв'язно-піщані	5-Ю	5-Ю	5-Ю	95-90	95-90	95-90
Супіщані	10-20	10-20	10-15	90-80	90-80	90-80
Суглинисті:						
Легко-суглинисті	20-30	20-30	20-30	80-70	80-70	85-80
Середньо-суглинисті	30-40	30-45	20-30	70-60	70-55	80-70
Важко-суглинисті	40-50	45-60	30-40	60-50	55-40	70-60
Глинисті:						
Легко-глинисті	50-65	60-75	40-50	50-35	45-25	60-50
Середньо-глинисті	65-80	75-85	50-65	30-20	25-15	50-35
Важко-глинисті	80	85	65	20	15	35

НУБІП України

НУБІП України

Класифікація ґрунту за гранулометричним складом

НУБ

НУБ

НУБ

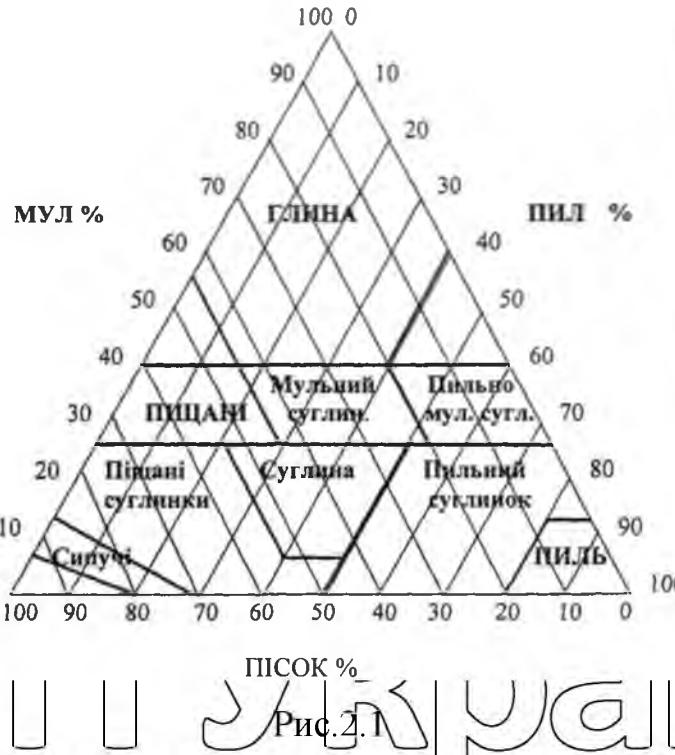

Рис. 2.1

За допомогою трикутника Фере (мал. 2) визначають різновидність ґрунту за процентним вмістом піску, пилу і мулу. Коли точка, яка показує вміст піску, пилу, мулу в ґрунті попадає прямо на лінію між двома назвами ґрунтів за механічним складом, то використовують назву більш меншої фракції. Наприклад, ґрунт має вміст 40% мулу, 30% пилу і 30% піску називається глиною, а не мулистим суглином.

Фізичні властивості ґрунтів мають безпосередній вплив на їх родючість. Співвідношення повітря і води в ґрунті визначаються фізичним складом ґрунтових горизонтів. Фізичні властивості також впливають на багато хімічних фізичних процесів в ґрунті.

Від механічного складу ґрунту залежать його водофізичні, фізико-механічні властивості, поглинаюча здатність, накопичення тумусу, зольних елементів і азоту. Спосіб обробітку ґрунту, строки польових робіт, норми, також залежать від механічного складу ґрунту. Піщані і супіщані ґрунти легко обробляються, тому їх називають легкими. Вони мають добру водопроникність і характеризуються

добрим повітряним режимом. Легкі ґрунти містять мало тумусу і елементів живлення рослин, вододіють невеликою поглинаючою здатністю. Вони найбільш піддаються вітровій ерозії.

Важко-суглинисті і глинисті ґрунти мають добру в'язкість і вологостійкість, краще забезпечують поживними речовинами і гумусом. При їх обробітку потрібні великі затрати енергії, тому їх називають важкими.

Важкі безструктурні ґрунти мають погані фізичні властивості: мають малу

водопроникність, велику щільність, липкість, погані повітряні і теплові режими.

Кращі властивості серед безструктурних і мало структурних ґрунтів мають середньо-суглинисті ґрунти.

Фізико-механічні властивості ґрунтів враховують при конструюванні й експлуатації сільськогосподарських машин, нормуванні операцій з обробітку

ґрунтів, зносу робочих органів, витрат паливно-мастильних матеріалів.

Інтерпретація залежності росту і розвитку коренів від ґрунтово-екологічних умов також здійснюється з урахуванням фізико-механічних характеристик ґрунту, тому що опір ґрунту росту коренів енергетично подібний до проникнення в нього

металевого клину. До основних фізико-механічних властивостей ґрунту належать твердість, питомий опір, в'язкість, опір розриву, зрушенню та роздавлюванню, липкість, пластичність, набрякання й усадка.

Твердість - це опір (кгс/см²) проникненню в ґрунт будь-якого тіла певної

форми (циліндра, конуса, кулі, клина). Він змінюється від 3...5 до 40-45 кгс/см², а

у висушениму важко-суглинковому ґрунті навіть до 150...180 кгс/см². Мінімальні значення спостерігаються у зволожених пухких ґрунтах легкого гранулометричного складу. При підсушення ґрунту його твердість різко зростає.

Так, якщо вологість зменшується від 28...30 до 13...15%, то твердість збільшується від 5...6 до 20...25 кгс/см². Твердість є дуже важливим діагностичним показником

екологічного стану ґрунту, передусім його придатності для механічного обробітку (при твердості більше 15...20 кгс/см² витрати на обробіток різко зростають), а також використовується для непрямої оцінки здатності ризосфер освоювати кореневмісний шар. Через велике екологічне значення цієї властивості ґрунту для

її визначення запропоновані різноманітні прилади - від простого юміка Железнова до сучасного твердоміра з автоматичною реєстрацією і графічною видачею

результатів на екран дисплея міні-ЕОМ з докладною диференціацією за глибиною кореневмісного шару.

Питомий опір ґрунту характеризується через зусилля (кгс/см²), що витрачається на підрізання шару, його оборот і тертя об робочу поверхню плуга.

Це, за Гарячкіним, сила тяги на гаку трактора (стискальне зусилля), віднесена до одиниці поперечного перерізу шару. Величину питомого опору ґрунтів установлюють за допомогою різних роботомірів. Виходячи з визначення, питомий опір слід вважати складною властивістю ґрунту, що залежить від його стану, передусім від зв'язності й структурності. У добре оструктурених ґрунтах зв'язність між агрегатами і кількість контактів між ґрунтом і відвалом менші, тому механічний обробіток здійснюється з мінімальними витратами. Ґрунти з кращою структурою мають і менший коефіцієнт тертя. Властивість ґрунтів мати мінімальний опір за найкращої структурності (здатність розпадатися на окремі грудочки) використовується для обґрунтування оптимального термуну проведення механічного обробітку. Питомий опір ґрунтів змінюється в діапазоні від 0,2...0,3 до 0,7...0,8 кгс/см² і вище та залежить від гранулометричного складу, гумусованості ґрунту, агрофону і його стану, а також глибини обробітку. Величина питомого опору визначає вибір класу трактора й умов агрегатування, кількість причіпних

зім'ядь, витрати пального.

Фрикційні властивості - тертя виявляється як опір ковзанню одного тіла відносно другого, яке з ним дотикається (зовнішнє тертя), або одних часток одного й того ж тіла відносно інших (внутрішнє тертя). Таким чином, сила тертя - це сила опору, або сила реакцій, що викликана дією іншої, активної сили, яка прагне

створити ковзання поверхні одного тіла відносно іншого при нормальному тиску.

Як і будь-яка сила реакції, сила тертя рівна тій силі, яка її викликає, але має граничне значення, вище якого не зростає. При змінах активної сили, сила тертя може змінюватися від нуля до свого граничного значення ($0 \leq F_{tr} \leq P_{tax}$.)

Максимального значення сила тертя досягає при ковзанні. В цьому випадку її числове значення визначається по формулі Амонтана (1699р.):

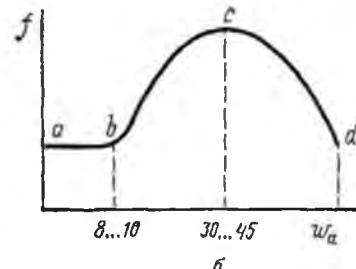
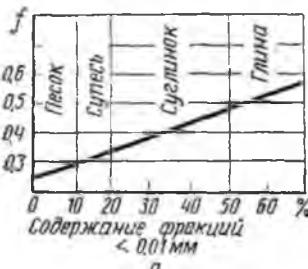
$$F_{mp} = f \cdot N = f \cdot t g \phi$$

де N - нормальній тиск, Н;

f і ϕ - відповідно коефіцієнт і кут тертя.

Коефіцієнт тертя ґрунту — величина не постійна. Він залежить від багатьох факторів, але в першу чергу від механічного складу і вологості. Зміну коефіцієнта тертя в залежності від механічного складу показано на рис.2.2.

Залежність коефіцієнта тертя ґрунту f по сталі

a - від вмісту в ґрунті „фізичної” глини; *b* - від абсолютної вологості w_a ґрунту

Рис.1.2.

З рисунка видно, що коефіцієнт тертя ґлинистого ґрунту приблизно в два рази більший, ніж піщаного. Це пояснюється тим, що в малоз'язких піщаних ґрунтах окремі піщанки не ковзають, а перекочуються по поверхні тертя, тому опір руху і коефіцієнт тертя зменшуються. Ще більший вплив на коефіцієнт тертя здійснює вологість ґрунту (рис.2.2.)

При низькій вологості від 0 до 8...10% ґрунтова волога не прилипає до металу - проходить „справжнє”, або „істинне” тертя, і коефіцієнт тертя f не залежить від вологості ґрунту (відрізок ab). Збільшення коефіцієнта тертя (відрізок bc) при наступному збільшенні вологості ґрунту пояснюють появою сил молекулярного зчеплення ґрунтових часток до поверхні металу, які зростають із збільшенням вологості від 8...10 до 30...45%) (в залежності від механічного складу ґрунту). І, зрештою, якщо вміст вологи достатньо, щоб забезпечити безперервний її притік до

поверхні контакту ґрунту з металом, то вона відіграє роль змазки, і коефіцієнт тертя із збільшенням вологості ґрунту зменшується (відрізок cd). Для орієнтовних

розрахунків, тобто без урахування механічного складу і вологості ґрунту, приймають $f = 0,5$ і $\varphi = 26^{\circ}30'$. Для вибору коефіцієнта тертя використовують табличні показники (табл. 1.2.)

НУБІП України

Таблиця 1.2.

Коефіцієнт тертя ковзання сталі по ґрунту

Грунт	Вологість ґрунту, %		Коефіцієнт тертя ковзання, f
	абсолютна	відносна	
Дерново-підзолистий, легкосуглинковий	2-5	7-55	0,4 - 0,5
Лісостеповий темно-сірий важкосуглинковий	20-23	-	0,5 - 0,8
Чорнозем опідзолений	4-27	13-77	0,6-1,0
Чорнозем важкосуглинковий	7-16	21-47	0,4 - 0,7
Чорнозем південний глинистий	5-20	-	0,3 - 0,6

Фрикційні властивості ґрунту здійснюють великий вплив на процеси його

механічного обробітку: від 30 до 50% енергії витрачається на подолання негативних опорів, пов'язаних з тертям ґрунту об робочі поверхні ґрутообробочих машин і знарядь.

Зв'язність — це зусилля, здатне розчленувати ґрунт. Воно є найбільшим у

глинистих ґрунтах з їх щільним укладенням дрібнодисперсних часточок (у сухому стані досягає майже граничних значень - 50..60 кг/см²). Зв'язність спричинюється різними типами зв'язків - найміцнішими є суттєві хімічні і молекулярні, що виникають

у колоїдно-дисперсійних системах при їх змочуванні й утворенні менісків вологи в місцях контакту поверхонь. Цей показник зумовлює твердість і різні види опорів.

Опір ґрунту стиску, розриву, зрушенню, роздавлюванню, крутінню та іншим впливам є спеціальним міцнісним показником, що широко використовується при конструюванні ґрутообробних знарядь, для характеристики статичних або динамічних деформацій, які виникають при взаємодії з ґрунтом різних механічних засобів, при будівництві інженерних споруд, аеродромів, мостів. Ці показники є необхідними при конструюванні нових типів енергозберігаючих робочих органів ґрутообробної техніки, обґрунтуванні допустимих механічних навантажень на

ґрунт та ін.

Липкість - це зусилля ($\text{г}/\text{см}^2$), потрібне для відриву ґрунту від металу (липкість „ґрунт-метал“), або колеса (липкість „ґрунт-ума“). Н.А.Качинський поділяє ґрунти на виразно липкі (липкість більше $15 \text{ г}/\text{см}^2$), середньолипкі ($2...5 \text{ г}/\text{см}^2$) і слабколипкі (менше $2 \text{ г}/\text{см}^2$). Липкість виявляється тільки за певного рівня вологості, близького до верхньої межі пластичності. При обробітку ґрунту в стані липкості поверхневий шар зазнає найгрубішої деформації. Найбільшу липкість мають солонці і солонцоваті ґрунти важкого гранулометричного складу. Піщані ґрунти на мають липкості. При вологості, коли виявляється липкість, якісно

обробити ґрунт неможливо! Він налипає на знаряддя, не криється, за таких умов погрізується прохідність машин і збільшуються витрати пального. З цих причин липкість - українська негативна властивість ґрунту. Було які агрозаходи, спрямовані на збагачення ґрунту органічними речовинами, кальцієм, поліпшення структури, сприяють збільшенню періоду, протягом якого липкість не виявляється, і одночасно зменшують її величину.

Опір ковзанню від прилипання визначають по формулі:

$$T_{np} = p_0 S + pNS$$

де p_0 - коефіцієнт дотичних сил питомого прилипання при відсутності нормального тиску, Па ;

p - коефіцієнт дотичних сил питомого прилипання, викликаного нормальним тиском, $1/\text{м}^2$;

S - видима площа контакту, м²;

N - сила нормального тиску, Н.

Закони тертя і прилипання мають суттєві відмінності. Липкість на відміну від тертя залежить не лише від нормального тиску і властивостей матеріалу робочої поверхні, але і від площини контакту і проявляється навіть при відсутності нормального тиску. Липкість ґрунту залежить головним чином від механічного складу (дисперсності), вологості, матеріалу робочого органу і питомого тиску. Вона починає виявлятися при певній вологості: для ґрунтів з порушену структурою при відносній вологості 40...50%, для структурних - 60...70%.

При визначеній вологості ґрунту прилипання і тертя діють сумісно. Якщо при цьому ґрунт ковзає по поверхні робочого органа, то обидва процеси проявляються одночасно у вигляді опору її ковзанню:

$$T_{\text{зас}} = F_m + T_{np}$$

де F_m - сила тертя ґрунту по матеріалу поверхні робочого органу;

T_{np} - сила прилипання ґрунту до матеріалу робочого органу.

Залипання робочих органів проходить в тому випадку, коли сума питомих сил тертя і прилипання ґрунту до їх поверхні виявляється більшою, ніж межа міцності ґрунту на зсув. Самоочищення спостерігається в тому випадку, коли сума сил прилипання і тертя ґрунту до ґрунту (пласта об'ємних частинок) робиться більшою, ніж загальний опір налиплих часток ковзанню.

Набрякання й ущільнення - здатність ґрунтів змінювати свій об'єм у процесі зволоження-висушування. Склад обмінно-поглинених основ у колоїдному

комплексі впливає на величину набрякання. Засоленість, як правило, зменшує набрякання. Надмірне набрякання ґрунту істотно зменшує його зв'язистість, посилює розмокання й руйнування. Усадка - протилежний набряканню процес, підпорядкований тим самим закономірностям. При усадці і підсушуванні ґрунти

спочатку ущільнюються, а потім починають розтріскуватися. Якщо висушування попередньо зволоженого ґрунту відбувається швидко, утворюються тріщини досить великого діаметра та глибини. Набрякання й усадку прийнято оцінювати за зміною лінійних та об'ємних параметрів зразка ґрунту щодо початкових розмірів.

Набрякання й усадка постійно чергуються, спричиняючи цим сезонну динаміку структурного (загалом фізичного) стану ґрунтів.

Пластичність - здатність ґрунтів змінювати свою форму під впливом зовнішнього навантаження і зберігати утворену форму після усунення навантаження. У пересушеному і перезволоженому стані ґрунти не мають пластичності. Ця властивість виявляється у певному інтервалі зволоження між верхньою і нижньою межами пластичності. Різниця між цими межами (межі або числа пластичності) тим вища, чим сильніше виражена пластичність. Пластичність

високопластичних ґрунтів становить більше 17, пластичних - 7... 17, слабко

пластичних - 1...7, непластичних - 0. За меншої вологості ґрунти з пластичного переходять у напівтвердий і твердий стан, а за більшої - з пластичного в текучий чи напіврідкий.

1.4. Дослідження передремонтного технічного стану лемеша.

Леміш працює, як ми вяснили, у дуже складних умовах – тертя з абразивним матеріалом без змащування. Тому ресурс цієї деталі порівняно невеликий – напрацювання 4-6 га в залежності від типу і механічного складу ґрунту. Великий вплив на ресурс лемеша мають також високі питомі навантаження. Ефективність роботи агрегату, а також ресурс лемешів залежить від регулювання положення плуга відносно тягового засобу – трактора.

До основних дефектів лемешів відносяться знос робочої поверхні леза, носка, лицьового боку, згин, викришування робочої поверхні а також тріщини і злами.

Після розбирання плуга проводять диструктування робочих органів і визначають придатність їх до відновлення. Лемеші непридатні до відновлення вибраковують, а придатні відновлюють. Допускається відтягування лемеша на пневмолоті до 4 разів за рахунок металу тильного боку так званого магазина. Потім лемеш

вибраковують або відновлюють методом додаткових ремонтних деталей, з послідуючою обробкою під номінальний розмір.

1.5. Технологія для ремонту леменів

Після розбирання ножів на деталі лемеші направляються на ремонт у спеціалізовані підприємства, тут проводиться їх приймання і зберігання до відновлення. Першим етапом ремонту є очищення об'єктів.

Очищення лемешів проводиться у контейнерах погружних мийних машин типу ОМ - 14429 з використанням сентитичних миючих засобів. Після очищення лемеші ідуть на дільницю дефекації де визначають ступінь їх зносу і придатність до відновлення, тут вирішується питання про метод відновлення. Лемеші непридатні до відновлення відбраковують.

Після цього лемеш відновлюють тим чи іншим способом, обробляють поверхні під номінальний розмір, заточують лезо, проводять термообробку для поверхневого змінення, відпуск для зняття внутрішніх напруг. Якщо це передбачає технологія ремонту лемеш наплавляють твердим силавом – сормайтом з тильного боку.

Після відновлення іде операція технічного контролю на дільниці О.Т.К.(З.Т.К) контролюються всі параметри, що впливають на виконання робочого процесу, перевіряється твердість у декількох точках на робочій поверхні. На лемешах, що пройшли контроль ставиться клеймо або штамп О.Т.К.

В залежності від технології ремонту після контролю лемеші ідуть на дільницю фарбування або консервування. Остаточною операцією є пакування в ящики або іншу тару і відправлення замовнику.

Принципова схема технологічного процесу ремонту машини (пдуга загального призначення) приведена на рисунку 1.3.

Приймання машин у
ремонт

Очистка машини
Перед ремонтною

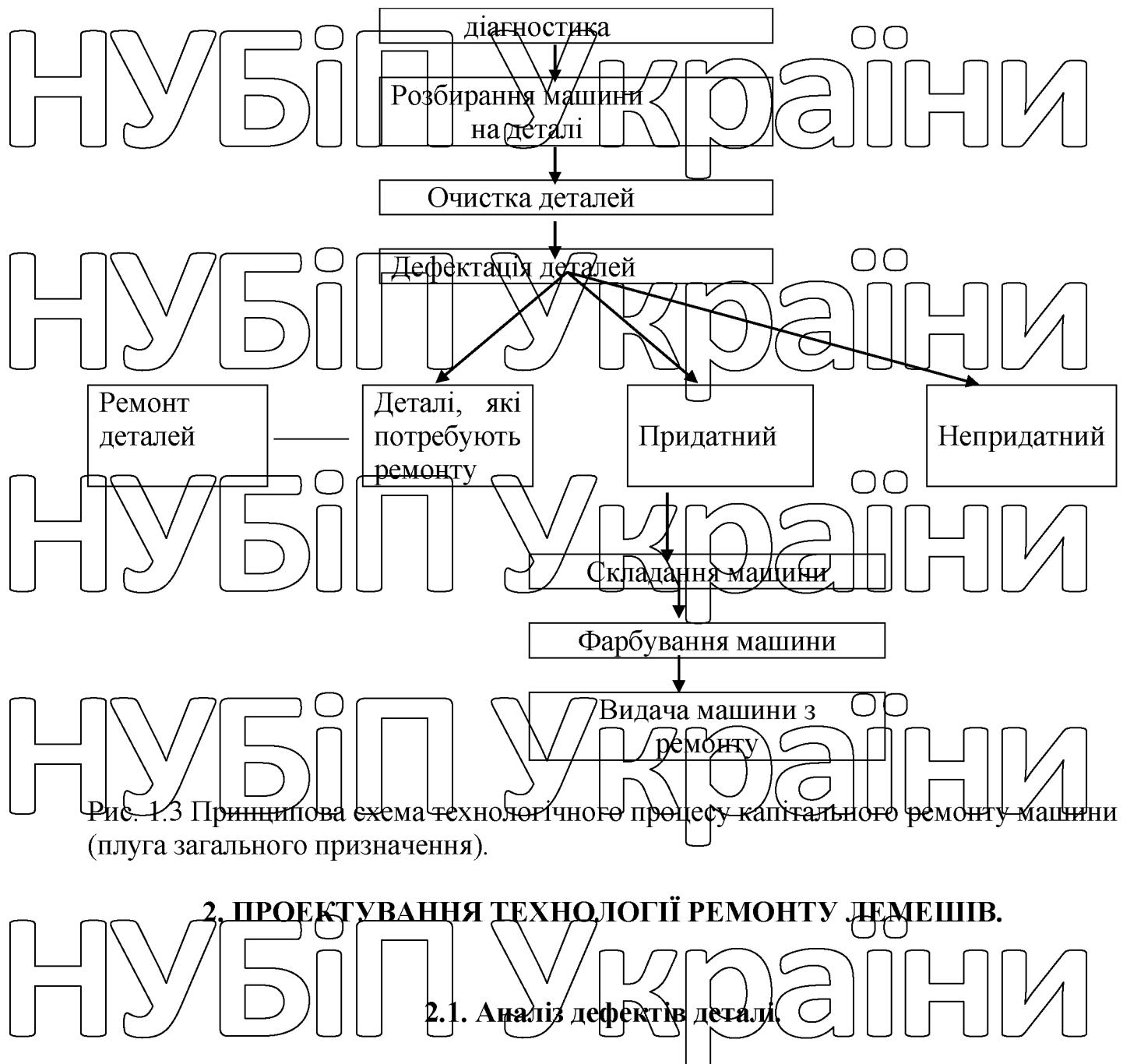

Рис. 1.3 Принципова схема технологічного процесу капітального ремонту машини (плуга загального призначення).

2. ПРОЕКТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РЕМОНТУ ЛЕМЕШІВ.

2.1. Аналіз дефектів деталі.

Найвразливіші частини леміша: лицьовий бій, пасок і лезо. При затуплені

леза необхідно заточити робочий бік до товщини 1-1,5мм при ширині фаски 6-7мм і куті заточування 26-41°. Найменша межа зношування лемеша 107мм, застосовують шаблон для перевірки. Щоб відновити робочий стан лемеша, необхідно застосувати процес витягування до нормальногопрофілю та відхилу по ширині не більше 4,5мм, по довжині має становити не більше 9,5мм задньої робочої частини. За стандартами відновлення леміша, витягування можна виконувати не більше 4 разів. Перед тим як почати процес витягування, необхідно

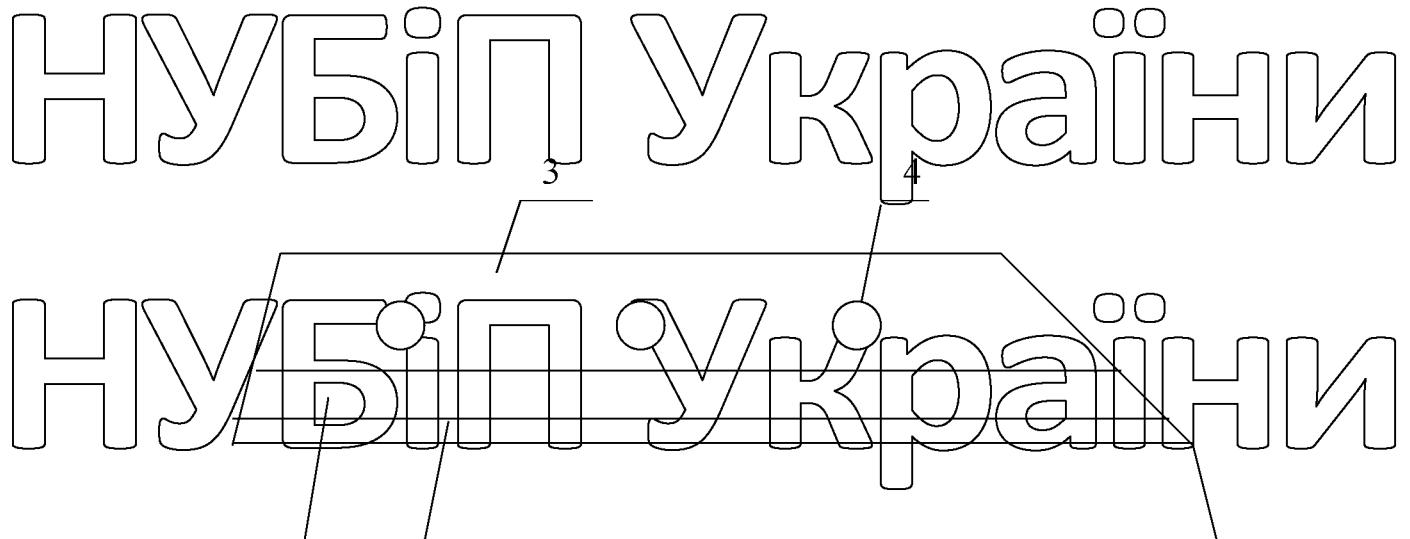
ретельно перевірити леміш на рівність та чи немає тріщин. Лемеш нагрівають в ковальському горні, печах до температури 900-1200°C, після цього починають обробку пневматичним молотом (витягування).

За стандартами обробки леміша, спинка не маж відхилятись від площини більше ніж 2мм, випуклість робочої поверхні леза – до 4мм. Після відтягування лемеш заточується з переднього боку, потім нагрівають до 700-820°C і гартують по вей довженні на ширину 20-45 мм у солоній воді при температурі 40°C протягом 6 с до зміцнення леза 443-650 НВ. Потім відпускають при нагріванні до 340°C з охолодженням на повітрі.

НУБІП України

НУБІП України

Ефективніше ізотермічне гартування, коли лемеш нагрівають до 880-920°C і охолоджують лезо до 350°C протягом 3,0-3,5 с у підгрітій до 40°C 10%-ній солоній воді. Після цього його охолоджують на повітрі. Для підвищення стійкості проти зношування лезо лемеша роблять самозаточувальним наплавляючи його тильний бік твердим сплавом (рис.2.1)

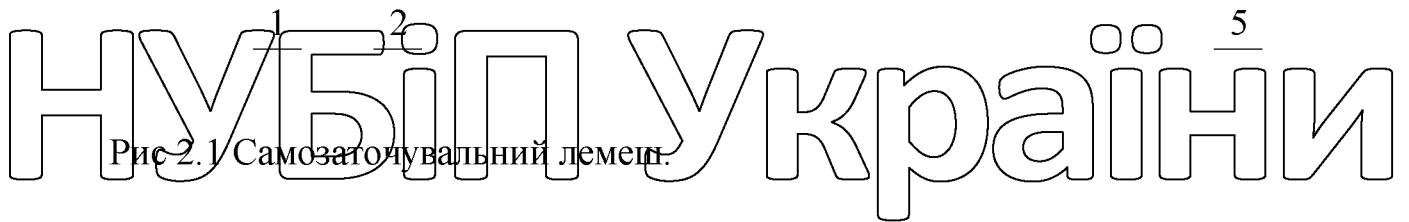
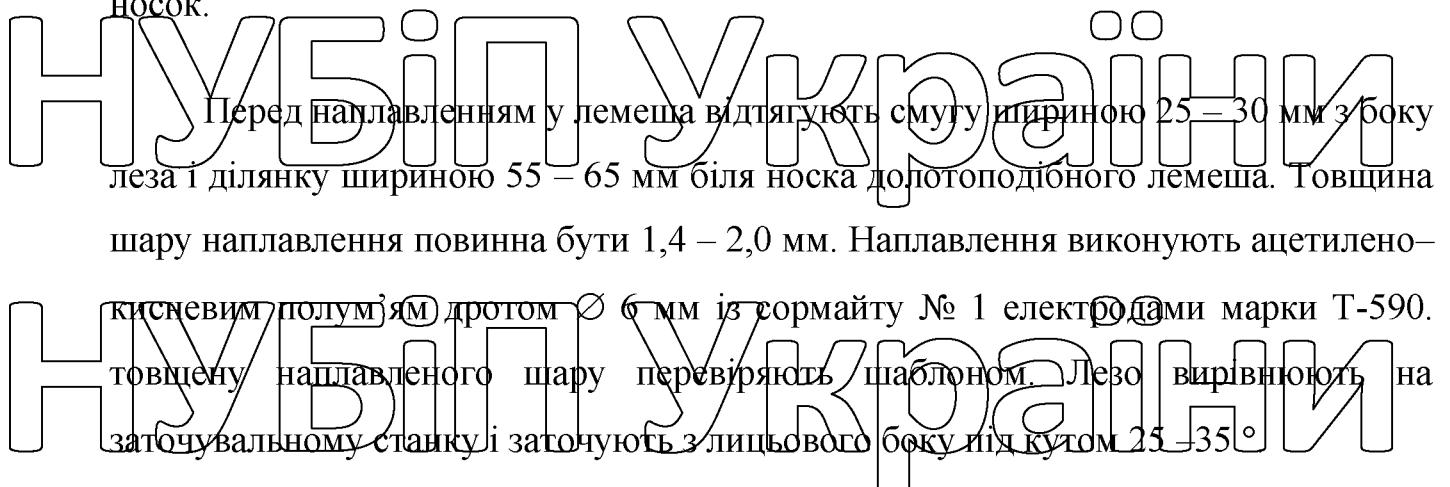

Рис.2.1 Самозаточувальний лемеш.

1 – лезо; 2 – шар твердого сплаву; 3 – спинка; 4 – отвір під болт кріплення; 5 – носок.

Перед наплавленням у лемеша відтягають смугу ширину 25–30 мм з боку леза і ділянку шириною 55–65 мм біля носка допотоподібного лемеша. Товщина шару наплавлення повинна бути 1,4–2,0 мм. Наплавлення виконують ацетилено-кисневим полум'ям дротом Ø 6 мм із сормайту № 1 електродами марки Т-590. товщену наплавленого шару перевіряють шаблоном. Лезо вирівнюють на заточувальному станку і заточують з лицьового боку під кутом 25–35°.

При зносі по ширині менше 92 мм лемеш відновлюють приварюванням смуги. Для цього попередньо готують смуги відповідних розмірів із відбракованих лемешів. Їх можна приварювати ковальським способом, газовим або електродуговим зварюванням. При ковальському зварюванні лемеш і смугу з'єднують в напуск з перекриттям 30–40 мм. лемеш і смуга зоні перекриття повинні мати випуклі поверхні. Після нагрівання до 1100–1200 °C на лемеш і смугу насипають чистий річковий пісок, який використовують як флюс і зварюють ковальським способом. Внаслідок випуклості поверхонь з ділювальних частин шлак, що утворюється, легко витискається із зон перекриття. Смугу до лемеша починають приварювати із середньої частини. Газовим або електродуговим зварюванням смугу приварюють звичайним способом після зняття на з'єднувальних деталях фасок під кутом 45°.

2.2 Обґрунтування раціональних способів усунення дефектів.

сторони і зносу до граничного етапу, що характеризується слідуючими параметрами:

1. Спрацювання лемеша по ширині до розміру не менше 30 мм від спини лемеша.
2. Тріщини і обломи які не доходять до розміру 90 мм від спинки лемеша.
3. Спрацювання лемеша до товщини в зоні розташування отворів до розміру не менше 8 мм.
4. Згин лемеша по спинці більше 2 мм і по лезу більше 4 мм.

При наявності дефектів (п 1; 2) пропонується відрізати спрацьовану частину лемеша, приварити попередньо виготовлене лезо, з тильної сторони, а носок також попередньо виготовлений, з лицьової сторони електродуговим зварюванням. З послідуючою обробкою з тильної сторони електрофізичним способом. (дивитись конструктивну частину)

Дефект (п 3), для усунення застосовуємо запливання фасок до нормального розміру. При наявності дефекта викладеного (п 4) застосовуємо правку лемеша. Таким способом відновлюються лемеш марок: Н074.02.008.А РСБ; П01.02 ГА РСБ; ПЛ02 БРСБ; П01.702А РСБ; ПЛ702Б РСБ; ПЛЧС01702А РСБ; ПЛЖЗ1.702 РСБ; ПТ702В РСБ, що застосовується на плугах загального призначення з числом корпусів від 1 до 12.

2.3. Технічні засоби усунення дефектів.

Для усунення дефектів перерахованих у пункті (3.2) застосовуємо таке технологічне обладнання:

1. Установка для повітряно-плазменого різання АПР 404.

2. Машина шарнірна АСЦІ – 70 використовується для відрізання спрацьованої частини лемеша.
3. Вертикально свердлильний верстат 2Н135.

Використовується для зеплерування фасок до номінального розміру.

4. Для правки лемеша використовується плита для правки цехова.

Випрямляч зварювальний ВСЖ 303, застосовується з напівавтоматом зварювальним А825 М для приварювання леза і носка лемеша.

Для загострення і зміцнення робочої поверхні лемеша застосовуємо

спеціальну установку (дивитися конструктивну частину).
Стіл для дефектування деталей ОРГ – 1463 – 01 – 090 А застосовується
для дефектування деталей після відновлення.

5. Ванна для консервування деталей ОР – 11255 застосовується для консервування дегалей (лемешів) після ремонту

2.4. Розробка технологічної документації на

технологічний процес ремонту.

Технологічна документація являє собою набір документів (технологічних карт)

Комплект документів типового технологічного процесу включає в себе:

1. Відомість технологічних документів (ВТД)
2. Відомість оснащення (ВО)

НУБІП

3. Кarta ескізів (КЕ)

4. Маршрутна карта (МК)

України

5. Відомість деталей до типового технологічного процесу(ВТП)

НУБІП

6. Операційні карти (ОК)

України

7. Карта технологічного процесу(КТО)

Дана технологічна документація дає повне уявлення про технологічний

процес, і включає в себе режими, норми часу, відхилення.

НУБІП

України

НУБІП

України

НУБІП

України

3. ПРОЕКТУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ДІЛЬНИЦІ.

НУБІП

України

3.1. Визначення фондів часу і розрахунок оптимальної річної програми підприємства.

Розраховуємо річну трудомісткість діянь: (2.37) [1]

НУБІП

України

Тм = Кр/Тр, люд.год.,

де Кр – кількість деталей, що відновлюються за рік;

Тр – трудомісткість відновлення однієї деталі.

Кр = 20000 – річна потреба району, в середньому.

Тр = 1 люд.год. – на основі даних приведених в розділі 3.

Тм = $20000 \cdot 1 = 20000$ люд.год.

Загальна річна трудомісткість робіт (2.42) [1]

Тмг = К · Тм, люд.год.,

де К – коефіцієнт, враховуючий додаткові роботи. Він приймається

рівним 1,15...1,20.

Тм = 20000 люд.год. – з попередніх розрахунків.

Тмг = $1,18 \cdot 20000 = 23600$ люд.год

Виробнича програма підприємства: (2.43) [1]

Wy = Тмг / 300, ум.рем.

Wy = $23600 / 300 = 78,6$ ум.рем.

НУБІП України

Номінальний фонд часу робочого місця: (2.44) [1]

НУБІП України

$$\Phi_m = [(d_k - d_v - d_p)t - d_{pp}]n;$$

де d_k, d_v, d_p – кількість календарних, вихідних і свяtkovих днів за плановий

період $d_k = 365$, $d_v = 96$, $d_p = 24$;

НУБІП України

год;

t – середня тривалість зміни, при двох вихідних днях в тиждень $t = 8,20$

d_{pp} – число передсвяtkovих днів за запланований період $d_{pp} = 24$ дні;

n – кількість робочих днів $n = 200$.

$$\Phi_m = [(365 - 96 - 24) \cdot 8,20 - 24] \cdot 1 = 1985 \text{ год}$$

НУБІП України

Номінальний фонд часу робітника: (2.45) [1]

$$\Phi_{nr} = (d_k - d_v - d_p)t - d_{pp}, \text{ год.}$$

НУБІП України

Фнр = $(365 - 96 - 24) \cdot 8,20 - 24 = 1985$ год

Номінальний фонд часу обладнання: (2.46) [1]

$$\Phi_{no} = [(d_k - d_v - d_p)t - d_{pp}]n, \text{ год}$$

НУБІП України

$$\Phi_{no} = [(365 - 96 - 24) \cdot 8,20 - 24] \cdot 1 = 1985 \text{ год}$$

Дійсний фонд часу враховує вимущені втрати часу по різних причинах.

НУБІП України

Дійсний фонд робочого часу: (2.47) [1]

$$\Phi_{\text{др}} = [(d_k - d_b - d_p - d_o)t - d_{\text{пп}}]n_p,$$

НУБІП України

де d_o – тривалість відпуски робочого за запланований період до = 20 днів;

n_p – коефіцієнт який враховує втрати робочого часу по поважних

НУБІП України

причинах $n_p = 0,96$.

$$\Phi_{\text{др}} = [(365 - 96 - 24 - 20) * 8,20 - 24] \cdot 0,96 = 1748 \text{ год}$$

Дійсний фонд часу обладнання : (2.48) [1]

НУБІП України

$$\Phi_{\text{до}} = \Phi_{\text{но}} \cdot n_o \text{ год},$$

де n_o – коефіцієнт, враховуючий простоти обладнання при ремонті і

НУБІП України

технічному обслуговуванні.

Приймається рівним 0,95...0,98.

$$\Phi_{\text{до}} = 1985 \cdot 0,97 = 1925 \text{ год}$$

НУБІП України

3.2. Розрахунок персоналу дільниць.

Персонал дільниці включає: основних виробничих робітників, допоміжних

НУБІП України

робітників, інженерно-технічних робітників, службовців і молодший

обслуговуючий персонал.

НУБІП України

Розрізняють списків і явочний, а також тимчасовий і постійний склади
основних виробничих робітників

НУБІЙ України Списків – це новий склад робітників, що включає в себе як фактично працюючих робітників, так і робітників, які знаходяться в відпустках, а також відсутніх по інших поважних причинах.

НУБІП України

НУБІЙ України

де R_{sp} , R_y – спискова і явочна кількість робітників відповідно;

НУБіп України

$T_0 = 23600$ люд. год. – з попередніх розрахунків;

НУБІП України

період, год. Фдр = 1748год.; Фир = 1985 год.;

НУБінУкрайни

НУБІП України

Приймаємо 12 чол.
Ря = $23600 / 1985 \cdot 1,1 = 10,8$

НУБІП України

Приймаємо 11 чол.
Чисельність допоміжних робітників: (2.53) [1]

$$Рдоп = 10\dots15\% Рсп$$

НУБІП України

Приймаємо 1 чол.
Роп = $10\% \cdot 12 = 1,2$

НУБІП України

Кількість інженерно-технічних робітників: (2.54) [1]
Ритр = $8\dots10\%$ від (Рсп+Роп)

$$Ритр = 10\% (12+1) = 1,3$$

НУБІП України

Приймаємо 1 чол.
Кількість службовців: (2.55) [1]

$$Рсл = 2\dots3\% від (Рсп+Роп)$$

$$Рсл = 3\% (12+1) = 0,39$$

НУБІП України

Приймаємо 1 чол.
Кількість молодшого обслуговуючого персоналу: (2.56) [1]
Рмол = $2\dots4\% від (Рсп+Роп)$

Загальна чисельність персоналу дільниці: (2.57) [1]

$$P_{ч} = P_я + P_оп + P_іт + P_сл + P_мол$$

$$P_{ч} = 11 + 1 + 1 + 1 + 1 = 15 \text{ чол.}$$

3.3. Визначення кількості і підбір технологічного обладнання.

Кількість метало ріжучих агрегатів: (2.60) [1]

$$N_{ст} = (T_{ст} \cdot K_{н}) / (\Phi_{до} \cdot I_{Г}) \text{ шт.}$$

де $T_{ст}$ – річна трудомісткість верстатних робіт, люд. год.

$$T_{ст} = 1666 \text{ люд. год.};$$

K_n – коефіцієнт нерівномірності завантаження обладнання, приймається

рівним 1,1...1,3

$I_{Г}$ – коефіцієнт використання обладнання за часом, приймається рівним

$$0,86...0,90.$$

$$N_{ст} = (1666 \cdot 1,1) / (1695 \cdot 0,86) = 1,25$$

Приймаємо 1 шт.

Число мийних агрегатів періодичної дії: (2.61) [1]

$$N_m = Q_t / (\Phi_{до} \cdot Q_{мт} \cdot \eta_{Г})$$

де Q_t – загальна маса деталей, які підлягають промиванню за запланований період часу, кг $Q = 400000$ кг (визначено виходячи з середньої маси лемеша і річних цілей);

НУБІП України
 t – час миття однієї партії, год. $T = 0,05$ год;
 Q – маса деталей одного завантаження $Q = 60$ кг;

НУБІП України
 η_T – коефіцієнт використання вантажопідйомності $\eta_T \in 0,6...0,8$;
 η_f – коефіцієнт використання мийної машини по часу $\eta_f \in 0,8...0,9$

$$N_m = 400000 / (1695 \cdot 60 \cdot 0,6 \cdot 0,8) = 2,04 \text{ шт}$$

НУБІП України
Приймаємо 2 машини.

Кількість зварювальних установок: (2.60.1) [1]

НУБІП України
 $N_{3B} = (T_{3B} \cdot K_H) / \Phi_{do} \cdot I_t, \text{ шт.}$,
де T_{3B} – трудомісткість зварювальних робіт, річна $T_{3B} = 1666$ люд.год.

$$N_{3B} = 1666 \cdot 1,1 / 1695 \cdot 0,86 = 1,2 \text{ шт}$$

НУБІП України
Використовуємо 1 агрегат.

Кількість обладнення для електрофізичного операції (загострення):

НУБІП України
 $N_{el,p} = (T_{el,p} \cdot K_H) / \Phi_{do} \cdot I_t, \text{ шт.}$,
де $T_{el,p}$ – трудомісткість електрофізичних робіт, річна $T_{el,p} = 1700$ люд.год.

НУБІП України

Приймаємо 1 обладнення.

$$N_{\text{ел.р}} = (1700 \cdot 1,1) / (1695 \cdot 0,86) = 1,28 \text{ шт.}$$

3.4. Розрахунок виробничої площі дільниці і компонування

робочих місць.

Для розрахунку площі дільниці застосовуємо метод визначення на площі,

що зайнята обладнанням і об'єктами ремонту: (2.64) [1]

$$F = (\sum F_m + \sum F_{ob}) K, m^2$$

де F - площа дільниці, m^2 ;

$\sum F_m$ - сумарна площа зайнята об'єктами ремонту, m^2

$$F_m = 20 \text{ м}^2;$$

$\sum F_{ob}$ - сумарна площа зайнята обладнанням і

оснащенням, m^2 $F_{ob} = 31 \text{ м}^2$ - визначено виходячи з технічної

характеристики обладнання і оснащення;

K - перехідний коефіцієнт, що враховує робочі зони, проїзди проходи. - 5.

$$F = (20+21) \cdot 5 = 210 \text{ м}^2$$

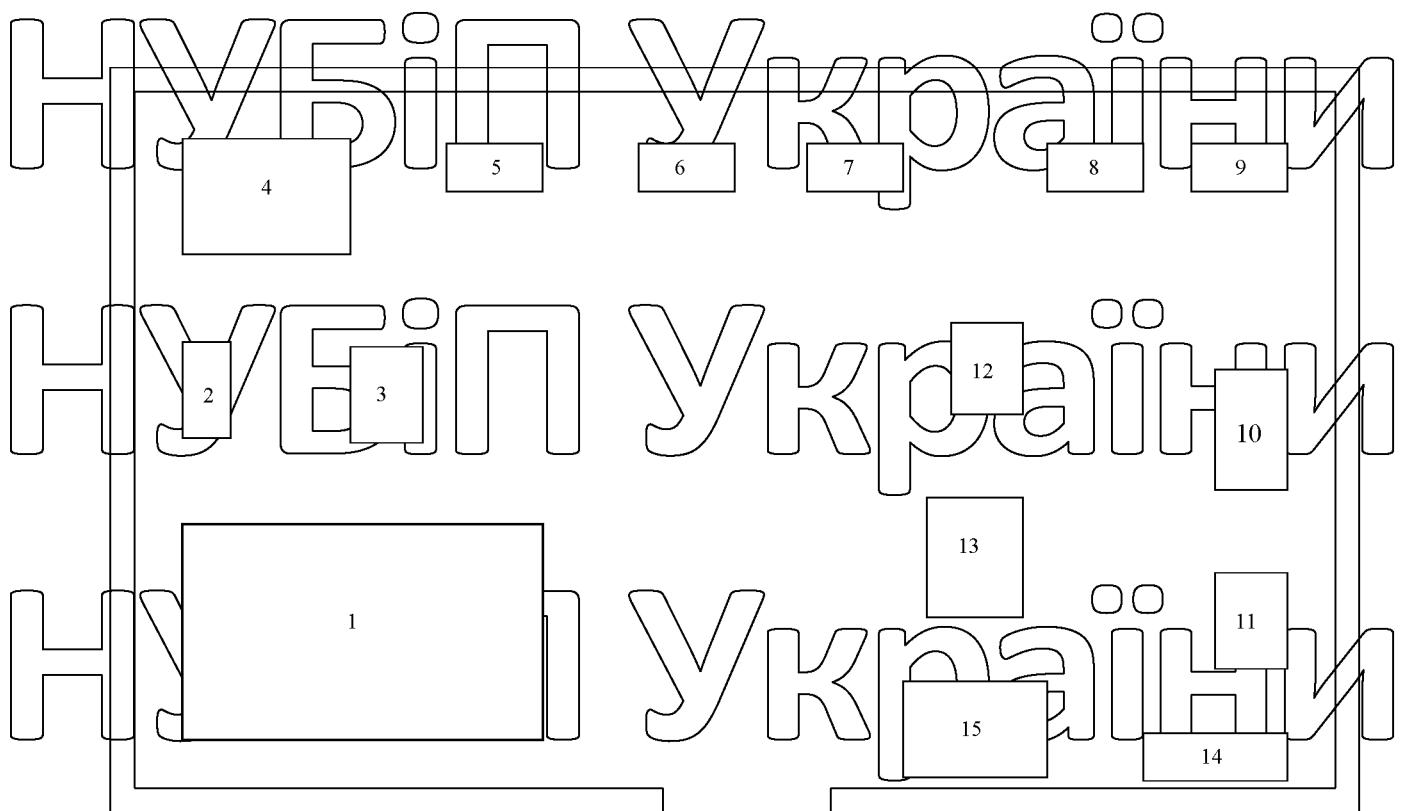
Враховуючи стандартну ширину прогонів вибираємо стандартні довжини і

ширину дільниці
НУБІП України
Вибираємо 12*18 м.

Тоді фактична площа дільниці:

НУБІП України
 $12 \cdot 18 = 216 \text{ м}^2$

Ескізна компановка дільниці представлена на рис 3.1

НУБІП України

НУБІП України
Рис. 3.1 Ескізна компановка дільниці ремонту лемешів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1 – стелажі з об'єктами ремонту.

2 і 3 – мийні машини.

НУБІП України

4 – стіл для дрібкування.

5 – прес.

7 – шафа з інструментом.

8 – мітові ножиці.

НУБІП України

9 – стелаж для деталей.

10 – установка для різання металу.

НУБІП України

11 – вертикальний свердловий верстат.

12 – установка для приварювання.

13 – установка для електрофізичного обробітку.

14 – стіл для дефектування.

15 – ванна для консервування.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

**4. РОЗРОБКА КОНСТРУКЦІЇ ПРИСТРОЮ ДЛЯ КОМБІНОВАННОЇ
ОБРОБКИ РОБОЧОЇ ПОВЕРХНІ ЛЕМЕША.**

НУБІП України

4.1. Аналіз конструкцій пристрій.

Патентний пошук полягає у аналізі і оцінці наявних авторських розробок

пристроїв, оцінці їх технічного рівня з метою вибору прототипу і розробці
конструкцій.

Розглянемо декілька авторських свідоцтв: SN 1306664 A1.

НУБІП України

Спосіб електричної обробки плоских поверхонь. Мета винаходу – підвищення точності ерозійної обробки робочих кромок деталей штампової оснастки. Заготовку 5 закріплюють на столі станка по одній бік відносно осі обертання багато секційного дискового електродра – інструмента 1. секції 2 електродра – інструмента 1 електрично - ізольовані одна від одної і виконані у вигляді секторів, розміщених на його торці. Електричний монтаж секції 2 з генератором електричних імпульсів забезпечується через контакти 3 за допомогою щітки 4.

Рис. 4.1

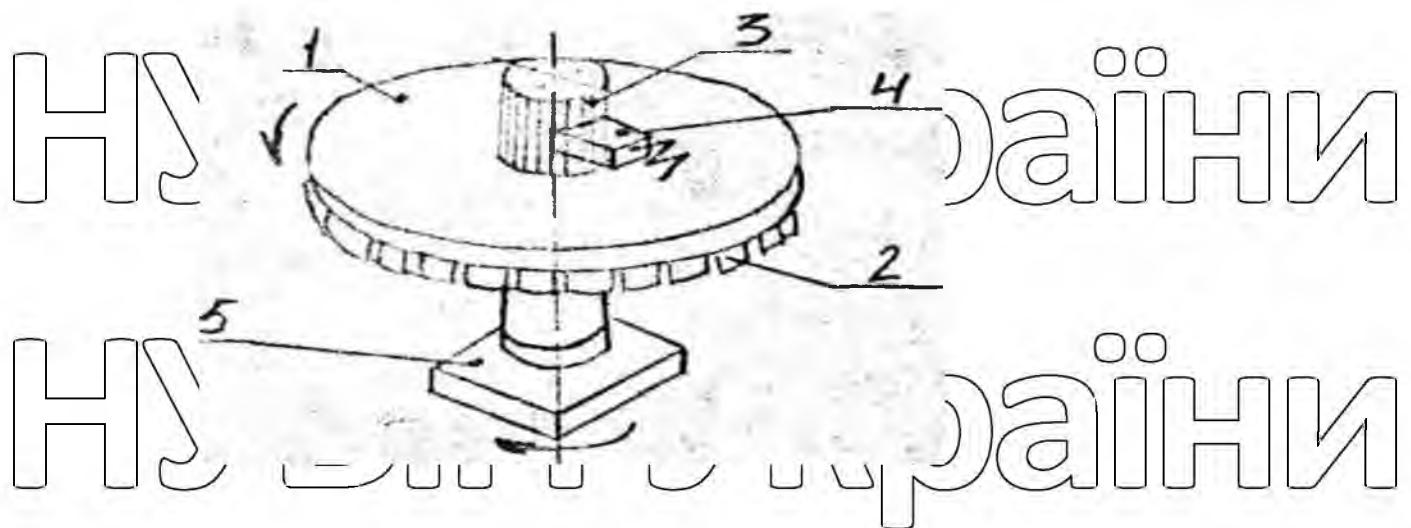

Рис. 4.1. Схема пристрою для електричної обробки плоских поверхонь.

Електрод – інструмент пристрою забезпечує високий клас точності оброблюваної поверхні. У наявному випадку такий складний електрод – інструмент застосовувати невигідно через складність і значні затрати на виготовлення, для обробітку тильної сторони лемеша така висока точність непотрібна, такий інструмент ускладнює процес і знижує швидкість обробітку.

SU 1558587 A1

НУБІП України
Спосіб електроерозійної різки. Винахід відноситься до металообробки, конкретніше до різки крукового матеріалу електроерозійним методом, дисковими електродами – інструментами. Мета – підвищення якості різки пакета заготовок.

НУБІП України
До пакета заготовок 6 через струмопідводячі шини 4, розміщені на ковзанах 3, прикладають згинаючі зусилля. Повзуни розміщують по обидва боки дискового інструмента. Рис. 4.2.

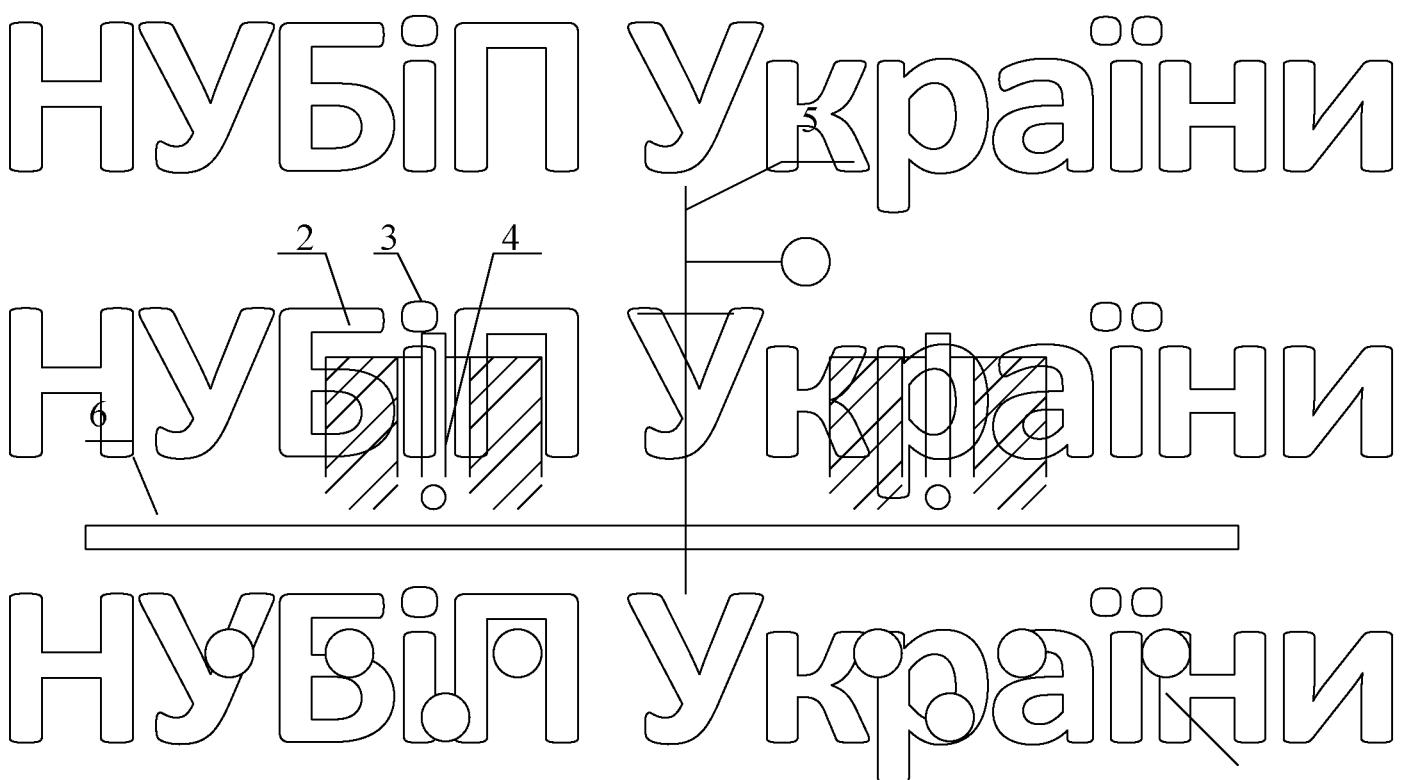

Рис. 4.2 Схема для електроерозійної різки.

Для фіксації пакета заготовок у пристрой використовується згинаюче зусилля, яке призводить до деформації заготовки. Використання такого метода у такому випадку для загострення лемешів недопоміжно, тому що на заготовці є бази для кріплення і деформація заготовки призведе до необхідності застосування додаткових операцій – правки що складно і економічно недоцільно.

SU 1577934 A1

Пристрій для електрообробки диском електродом, що обертається. Винахід відноситься до електрофізичних методів обробки. Метою винаходу є підвищення продуктивності і точності обробки за рахунок створення направленого потоку

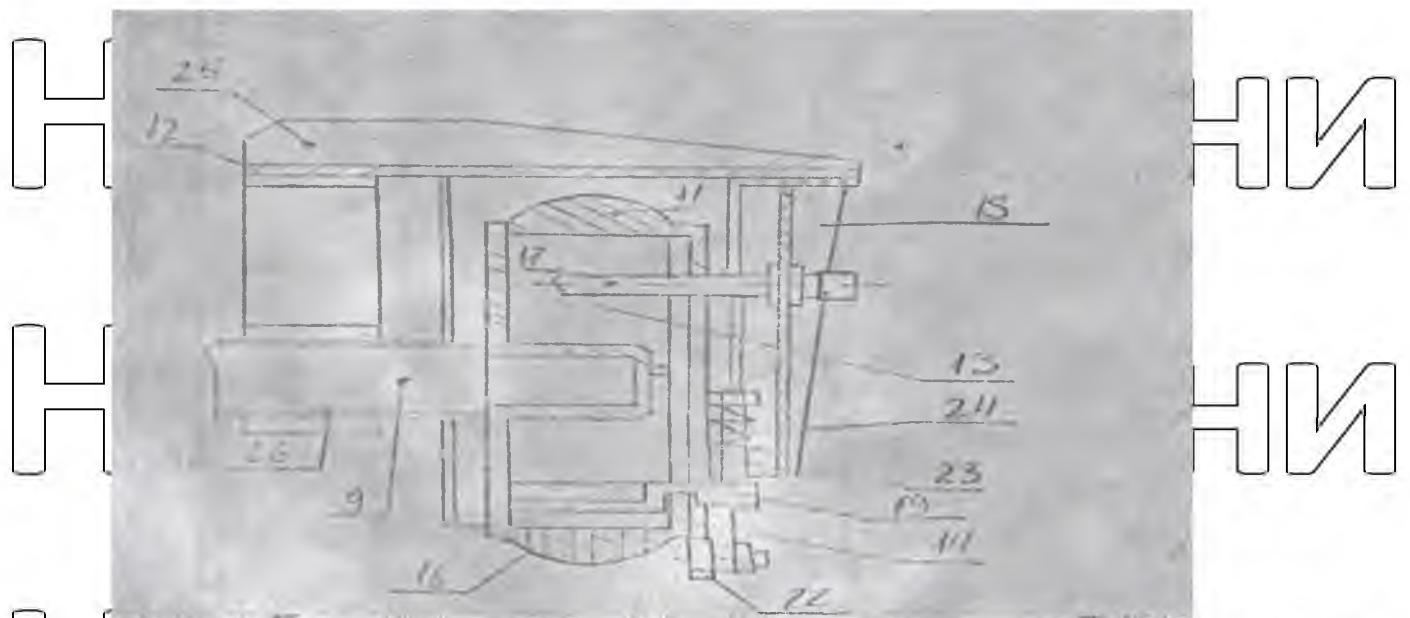
рідного робочого середовища в зону обробки, забезпечуваного вставного, виконаного у вигляді жорсткої пластини або у вигляді одного або декількох гнучких елементів, установленої між двома паралельно закріпленими дисками на валу 3 з отворами 4 для подачі робочого середовища. Пластина охоплює вал 3 і направляє робоче середовище в зону обробки диски електроди 1,2 та деталь, підлягаючи до джерела струму.

Вибрана схема: нерухома деталь рухомий (обертаючийся) електрод інструмент забезпечує простоту компановки і не велику металоємкість установки, але створювати направлений потік робочого середовища у нашому винаході невигідно у зв'язку з великими винаходами до якості

SU 1491634 A1.

Пристрій для електрообробки дисковим інструментом.

Винахід відноситься до машинобудування. Метою винаходу є підвищення якості обробки за рахунок імпульсивної прокачки електроліту. Електрод інструмент 11 має сквозні отвори 16 переферії і виконаний з коміром 14, який приводить в рух поршень 19 і подає електроліт через отвори 16 в робочу зону, і одночасно шлам. Встановлений на конусі скрибок з дренажними отворами залишки електроліту, рис. 4.3.

НУБІП України

Рис. 4.3. Пристрій для електрообробітку дисковим інструментом.

SU 1313608 A1.

Спосіб електроерозійної обробки дисковим електродом. Винахід відноситься до електрофізичних методів обробки. Мета винаходу підвищення продуктивності процесу. Спосіб заключається у видаленні металу з оброблюваної поверхні за рахунок анодного розчинення і електроерозії при обертальному русі диска електрода. Рух заготовки направлений під кутом до бокової поверхні диска електрода. В іонатковий період обробки при переваженні процесу ерозії на заготовці виникає груба поверхня не вище 1 класу. Поступово зазор між боковою поверхнею диска і торцевою поверхнею диска збільшується до максимальної для еrozії величини. З цього моменту йде стабільний електрохімічний процес з оптимальною швидкістю анодного розчинення. Використання пропонованого способу дозволяє підвищити швидкість обробки торцевих поверхонь невеликих розмірів. рис. 4.4.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Даний спосіб найбільш підходить для застосування в розробці пристрою для

загострення і змінення робочої поверхні лемешів. Його перевагами є простота конструкції, невелика металоємкість та отримання достатньої якості обробленої поверхні.

НУБІЙ України

4.2. Вибір прототипу і обґрутування доцільності

Вибираємо прототип установки: авторське свідоцтво SU 1313608 А1. спосіб

електроерозійної обробки дисковим електродом в розрізованій установці застосовуємо дисковий електрод - інструмент який обертається на нерухомій в основному радіальному напрямі осі. Базування деталі (лемеша) проводимо в ванні з робочим середовищем (рідиною) з подачею заготовок в адіальному напрямі до електрод - інструмента. Перевагами конструкції є висока продуктивність, що необхідно для виконання програми підприємства.

необхідна якість обробки робочої поверхні, за рахунок процесів які проходять в робочому середовищі отримуємо одночасне змінення робочої поверхні (до 45...50 НРС), а також відносно невелика металоємкість конструкції, простота і надійність в експлуатації.

4.3. Опис розробленої конструкції і його принципу дії.

Принцип дії розробленої конструкції заснований на ерозії (руйнуванні)

електродів із струмопровідних матеріалів при пропусканні між ними імпульсного електричного струму. При досягненні визначеної різності потенціалів на електродах в між електродному просторі (газовий і рідинний) за рахунок іонізації виникає канал провідності, по якому проходить імпульсний іскровий чи дуговий розряд. Густина струму в каналі провідності досягає великих значень – до 8000...

10000 А/мм, а час розряду $10^{-1} \dots 10^{-16}$ С. При цих умовах на поверхні електрода – заготовки температура підвищується до 1000...1200 °С, що призводить до розплавлення і витаровування елементарного об'єму металу.

Електрофізична обробка має чотири різновидності: електроімпульсна, електроконтактна і анодно-механічна.

Для розроблюваної установки найбільш підходить електроконтактна обробка, яка використовує локальний нагрів заготовки в місці її контакту з електродом - інструментом. Джерелом виникнення теплоти в зоні обробки служать імпульсивні дугові розряди, виникаючі за рахунок швидкого переміщення інструмента відносно заготовки. Догоркання під невеликим тиском двох металевих електродів призводить в місці контакту до підвищеного електроопору, нагріву, розтягненню і плавленню матеріала заготовки. Потім розігрітий чи розплавлений метал видаляється із зони обробки механічним шляхом за рахунок руху заготовки відносно інструмента. Робочий інструмент, звичайно у вигляді диска, не розплавляється за рахунок швидкого переміщення (швидкість обертання диска 30...80 м/с) або охолодження. Електроконтактна обробка не забезпечує високої точності і якості поверхні (жорсткість поверхні біля 50МКМ), але призводить до високої продуктивності за рахунок значного знимання металу.

И приміняється вага для різки заготовок, обирки вливок, заточення інструменту, плоского шліфування, промивки отворів, очистки від окалини, обробки криволінійних поверхонь і т. п. Рекомендується для обробки вуглецевих і легованих сталей, чавуну, кольорових сплавів, пугоплавких, важкооброблюваних і спеціальних силавів. Проектована установка складається з тумби, ванни, тари, ложемешна. Установка має два механізма приводу: механізм приводу електрод інструмента, механізм привода оброблюваної деталі.

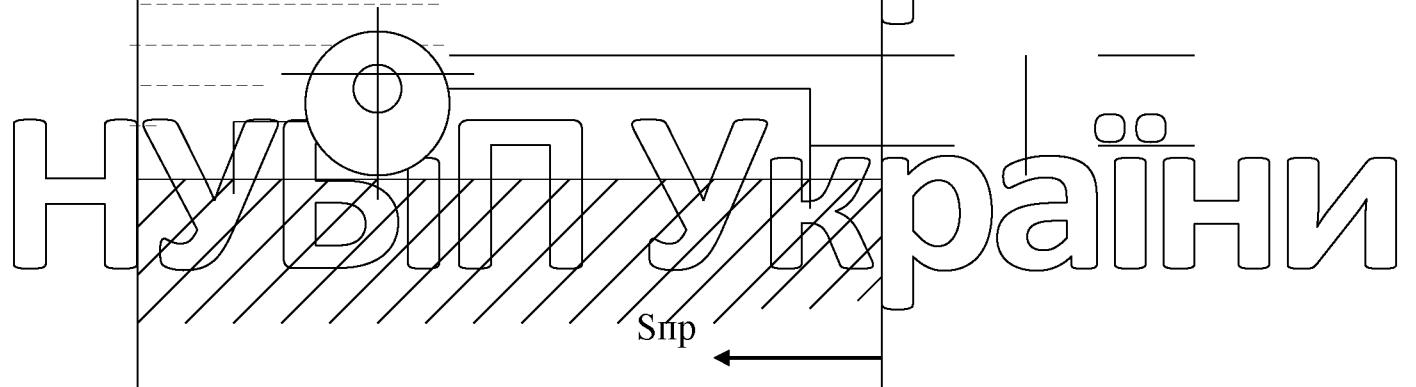
Механізм приводу електрод інструмента складається з електродвигуна і пасової передачі. Механізм привода заготовки (подачі) складається з електродвигуна, черв'ячного редуктора і ходового гвинта. Принцип дії установки заснований на способі електроконтактної обробки у середовищі рідини (технічна

вода) дисковим електродом інструментом при зворотній полярності струму джерелом якого є випрямляч зварювальний ВДМ 1001.

Заготовка закріплюється на ложемешні і за рахунок ходового гвинта подається в напрямку електроду інструменту. Виникаючий при цьому електроерозійний процес призводить до знімання необхідного шару металу з тильної сторони леза лемеша і надання йому необхідної форми. Рис 4.5. За рахунок процесів швидкого охолодження (загартування) при обробці досягається змінення і загартування оброблюваної поверхні – твердість 46...50 НРС.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Рис. 4.5. Схема електрофізичної обробки робочої

НУБІП України

НУБІП України

Технічна характеристика установки.

Найменування показника	Значення
Тип	Стаціонарна
Продуктивність	30 дет/год
Потужність приводу та встановлені двигуни, кВт	2, АИР 80А4ТУ 16.525

НУБІП України

Частота обертання електрод – інструмента, об/хв 200

Подача за хвилину, м 0,3

НУБІП України

Температура в зоні нагріву, °C 1000 – 12000

Габаритні розміри:

НУБІП України

Довжина, мм 2265

Ширина, мм 1375

Висота, мм 1700

НУБІП України

Маса, кг 500

Установка дозволяє отримати необхідну якість робочої поверхні лемеша за

один прохід.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

4.4. Розрахунок приводів установки для комбінованої обробки

робочої поверхні лемеша.

4.4.1. Розрахунок приводу електрод – інструмента.

НУБІП України

$n = 372 \text{ об/хв.}$

$$\omega = \pi \cdot n / 30 = 3,14 \cdot 372 / 30 = 39 \text{ рад/с}$$

НУБІП України

$P = 0,9 \text{ кВт}$

Загальний ККД приводу: $\eta = \eta_1 \cdot \eta_2$

НУБІП України

де η_1 – ККД пасової передачі $\eta_1 = 0,35$.
 η_2 – ККД підшипників кочення $\eta_2 = 0,39$

НУБІП України

$\eta = 0,95 \cdot 0,99 = 0,94$
 необхідна потужність двигуна:

$$P_{\text{тр}} = P / \eta = 0,9 / 0,94 = 0,95 \text{ кВт.}$$

НУБІП України

По ТУ 16 525 564 – 84 вибираємо двигун три фазний асинхронний коротко

НУБІП України

обхв. Рдв = 1,1 кВт і ковзанням S = 5,4%

Номінальна частота обертання двигуна:

НУБІП України

пдв = 1450 – 54 = 1395 об/хв.
 Кутова швидкість:
 $\omega_{\text{дв}} = \pi \cdot \text{пдв} / 30 = 3,14 \cdot 1395 / 30 = 146 \text{ рад/с}$

НУБІП України

$i = \omega_{\text{дв}} / \omega = 146 / 39 = 3,75$
 Розрахунок клинової передачі.

Передаточна потужність: $P_{\text{тр}} = 0,35 \text{ кВт}$

НУБІП України

Частота обертання ведучого валу $n = 1395 \text{ об/хв.}$
 Передаточне число: $i = 3,75$

НУБІП України

Ковзання ременя: $\varepsilon = 0,015$

1. По номограмі на рис. 7.3[3] в залежності від частоти обертання меншого

НУБІП України

шківа d_1 .

$n_1 = \text{пдв} = 1395 \text{ об/кв.}$ і передаточної потужності приймаємо переріз

кинового паса О.

НУБІП України

2. Обергальний момент:

$$T = P / \omega_{\text{дв}} = 0,35 \cdot 10^3 / 146 = 6,5 \text{ Н}\cdot\text{м} = 6,5 \cdot 10^3$$

НУБІП України

де $P = 0,95 \cdot 10^3 \text{ Вт}$

3. Діаметр меншого шківа: (7.25) [3]

$$d_1 = (3-4)^3 \sqrt{T}, \text{ мм}$$

НУБІП України

Згідно таблиці 7.8 [3] з врахуванням того, що діаметр шківа для пасів

перерізу О не повинен бути менше 80 мм, приймаємо $d_1 = 80 \text{ мм}$.

НУБІП України

1. Діаметр більшого шківа: (7.3) [3]

$$d_2 = p \cdot d_1 (1 - \varepsilon), \text{ мм}$$

$$d_2 = 3,75 \cdot 80 (1 - 0,015) = 295 \text{ мм}$$

НУБІП України

Приймаємо $d_2 = 300 \text{ мм}$.

Уточнюємо передаточне відношення:

$$i_p = d_2/d_1(1-\varepsilon) = 300/80 \cdot (1-0,015) = 3,80$$

НУБІП України

При цьому кутова швидкість вала буде

$$\omega = \omega_{\text{дв}}/i_p = 146/3,8 = 38,4 \text{ рад/с.}$$

НУБІП України

Розходження з тим, що було отримано у попередньому розрахунку: 39-

$$38,4/3+3,4 = 0,01, \text{ що менше допустимого.}$$

НУБІП України

Отже остаточно приймамо діаметри шківів:

$$d_1 = 80 \text{ мм}; d_2 = 300 \text{ мм}$$

2. Між осьові відстані: (7.26) [3]

НУБІП України

$$a_{\min} = 0,55(d_1 + d_2) + T_o, \text{ мм}$$

$$a_{\min} = 0,55 \cdot (80 + 300) + 6 = 215 \text{ мм}$$

НУБІП України

де $T_o = 6 \text{ мм}$ (висота перергу паса таблиця 7.7 [3])

$$d_{\max} = d_1 + d_2, \text{ мм}$$

$$d_{\max} = 80 + 300 = 380 \text{ мм.}$$

НУБІП України

Але виходячи з конструкції приймамо $a_p = 600 \text{ мм.}$

3. Розрахункова довжина паса: (7.7) [3]

НУБІП України

$$L = 2a_p + 0,5\pi(d_1 + d_2) + (d_2 - d_1)^2/4a_p, \text{ мм}$$

$$L = 2 \cdot 600 + 0,5 \cdot 3,14 \cdot (80 + 300) + (300 - 80)^2 / 4 \cdot 600 = 1816 \text{ мм.}$$

НУБІП України

Найближче значення по стандарту таблици 7.7.1-W1 = 1800 мм.

8. Уточненна між осьова відстань, з врахуванням стандартної довжини

ременя L. (7.27) [3]

НУБІП України

$a_p = 0,25 [(L-W) + (\sqrt{L \cdot W})^2 - 2y]$ мм

$$a_p = 0,25 [(1800-596,6) + (\sqrt{1800-596,6})^2 - 2 \cdot 48400] = 591,4 \text{ мм}$$

НУБІП України

де $W = 0,5\pi(d_1+d_2) = 0,5 \cdot 3,14(80+300) = 596,6 \text{ мм.}$

$$Y = (d_2-d_1)^2 = (300-80)^2 = 48400$$

НУБІП України

При монтажі необхідно забезпечити можливість зменшення між осьовою
відстані на 0,01

$$L = 0,01 \cdot 1800 = 18 \text{ мм.}$$

НУБІП України

для полегшення надівання паса на шківи і забезпечення можливості
збільшення її на 0,025

$$L = 0,025 \cdot 1800 = 45 \text{ мм.}$$

НУБІП України

для забезпечення натягу паса.

9. Кут обхвату меншого шківа: (7.28) [3]

НУБІП України

$\alpha_1 = 180^\circ - 57 \cdot d_2 \cdot a_p \text{ град}$

НУБІП України

$a_1 = 180^\circ - 57,300 \cdot 80 / 591,4 = 158^\circ$

10. Коефіцієнт режиму роботи враховуючий умови

НУБІП України

експлуатації передачі по таблиці 7.10 [3]
для привода верстатів при однозмінній роботі $C_p = 1,0$

11. Коефіцієнт враховуючий довжини паса по таблиці 7.9 [3]

НУБІП України

для паса перерізу О при довжині $L = 1800$ мм коефіцієнт $C_L = 1,06$

12. Коефіцієнт враховуючий вилив кута обхвату (7.28) [3]

при $a_1 = 158^\circ$ коефіцієнт $C_a = 0,95$.

НУБІП України

13. Коефіцієнт враховуючий число пасів в передачі (7.29) [3], передбачимо
що число пасів в передачі буде від 2 до 3 приймаємо коефіцієнт

$C_z = 0,95$.

НУБІП України

14. Число пасів в передачі: (7.29) [3]

$$Z = P \cdot C_p / P_0 \cdot C_L \cdot C_a \cdot C_z, \text{ мм}$$

НУБІП України

$Z = 0,9 \cdot 1 \cdot 0,82 \cdot 1,06 \cdot 0,95 \cdot 0,95 = 1,1$

де P_0 – потужність передавана одним клиновим пасом, кВт таблиця (7.8)

НУБІП України

[3] для пасів перерізу 0 при довжині
1800 мм, роботі на шківі $d_1 = 80$ мм і $i = 9$

$P_0 = 0,82 \text{ кВт}$
Приймаємо $Z = 1$.

НУБІП України

15. Натяг вітки клинового паса по формулі (7.30) [3]

$F_0 = 850P \cdot C_p \cdot CL / Z \cdot V \cdot C_a + QV^2, \text{ Н}$

НУБІП України

де швидкість $V = 0,5 \cdot W_{\text{дв}} \cdot d_1 = 0,5 \cdot 146 \cdot 80 \cdot 10^{-3} = 5,8 \text{ м/с}$,

Q – коефіцієнт враховуючий вилив центробіжних сил (7.30) [3] для паса
перерізу 0 коефіцієнт $Q = 0,06 \text{ н} \cdot \text{с}^2/\text{м}^2$

НУБІП України

$$F_0 = 850 \cdot 0,9 \cdot 1 \cdot 1,06 / 1 \cdot 5,8 \cdot 0,95 = 147 \text{ Н.}$$

16. Тиск на валі: (7.31) [3]

НУБІП України

$$F_B = 2 \cdot F_0 Z \cdot \sin(a^{1/2}), \text{ Н}$$

17. Ширина шківів Вш таблиця 7.12) [3]

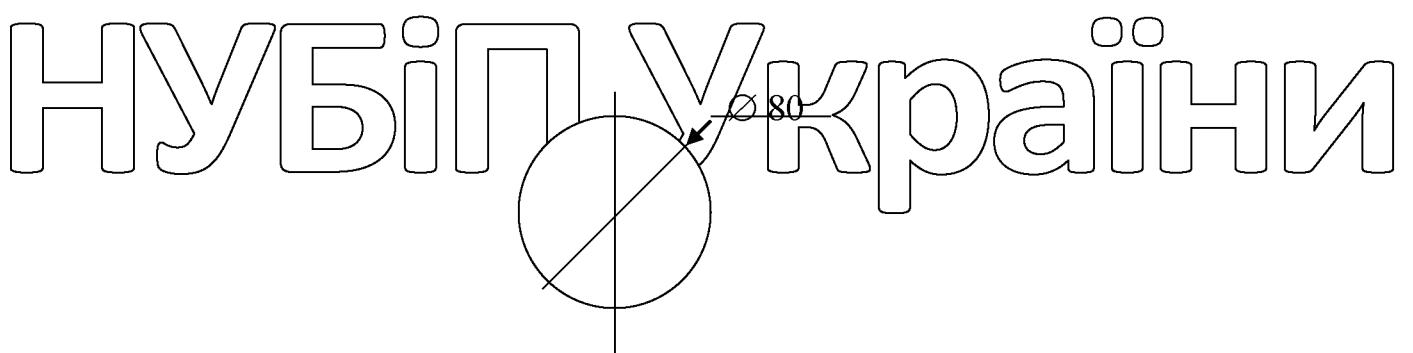
НУБІП України

$$B_{\text{ш}} = (Z-1) \cdot l \cdot 2f$$

$B_{\text{ш}} = (1-1) \cdot 12 + 2 \cdot 8 = 16 \text{ мм}$

НУБІП України

де $l = 12 \text{ мм}$, $f = 8 \text{ мм}$ таблиця 7.12

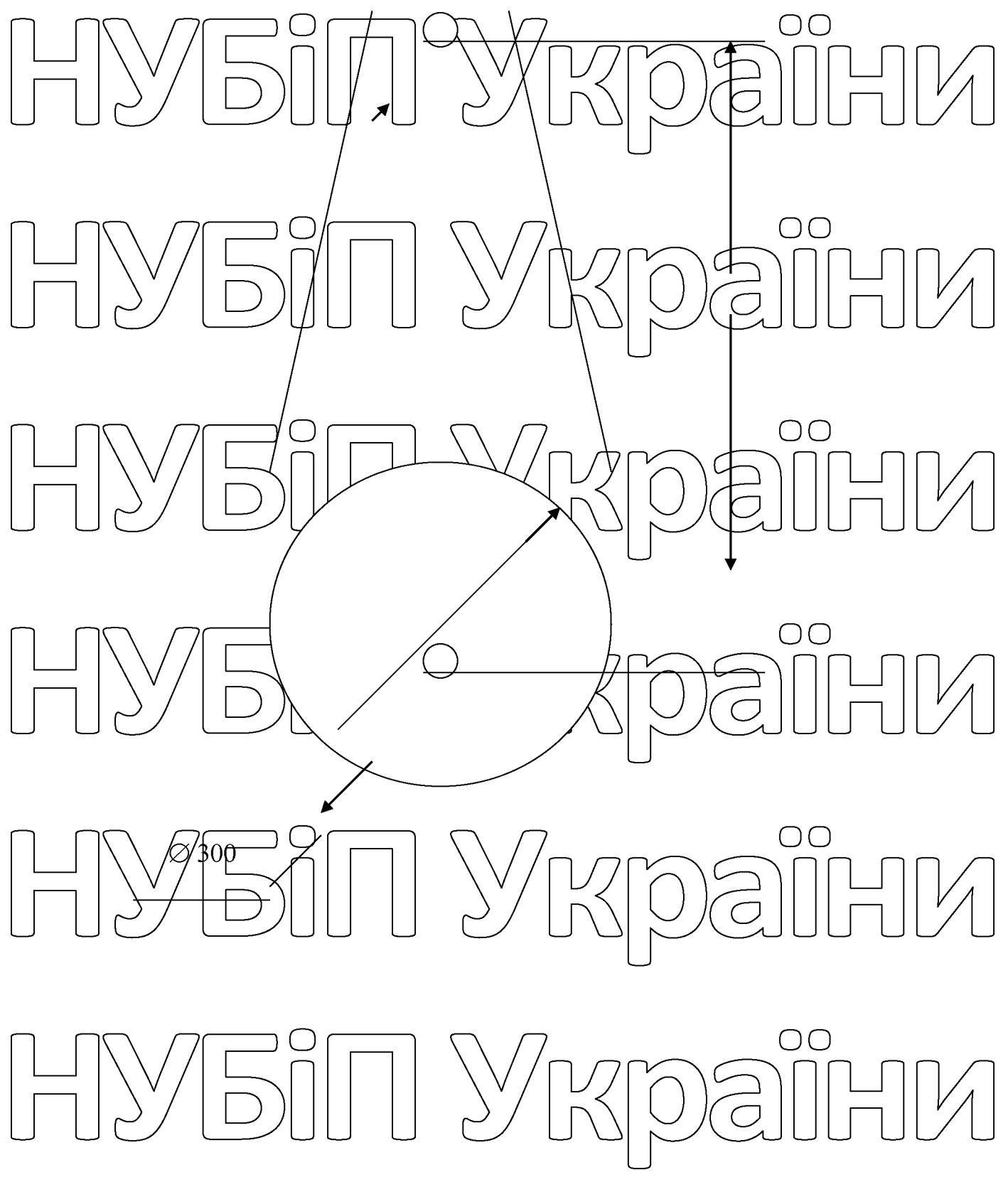
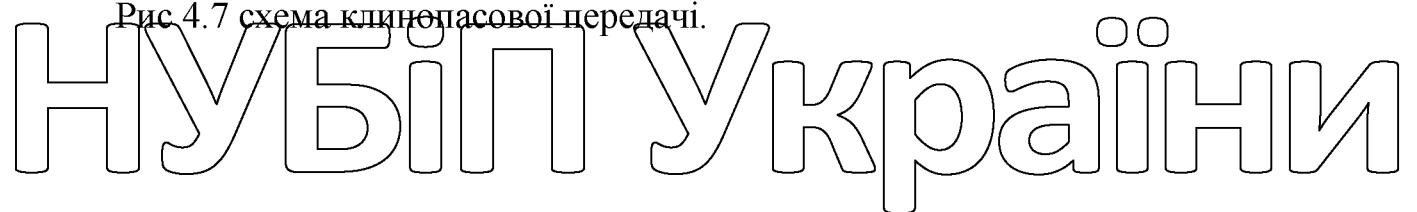
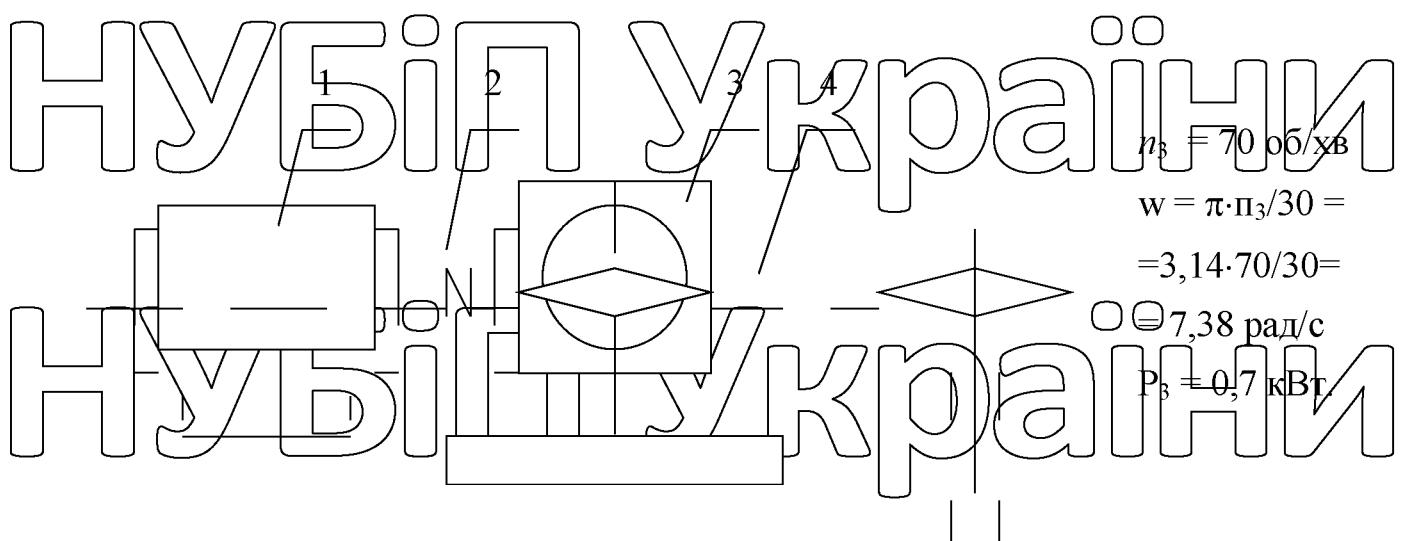

Рис. 4.7 схема клинопасової передачі.

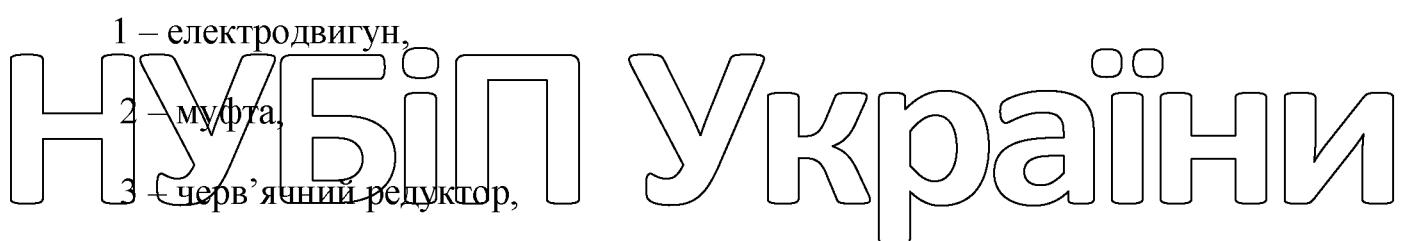
НУБІП України

4.4.2. розрахунок привода подачі деталі.

НУБІП України

Рис 5.9. схема привода подачі деталі.

4 – ланцюгова реакція.

Вибрал електродвигун і кінематичний розрахунок:

ККД червячної передачі: $\eta_{\text{ч}} = 0,75$

ККД підшипників кочення: $\eta_{\text{п}} = 0,39$

ККД ланцюгової передачі: $\eta_{\text{л}} = 0,32$

НУБІП України

Загальний ККД привода:

$$\eta_3 = \eta_{\text{ч}} \cdot \eta_{\text{п}}^3 \cdot \eta_{\text{л}} = 0,75 \cdot 0,99 \cdot 0,92 = 0,66$$

Необхідна потужність двигуна.

$$T_{\text{тр}} = P_3 / \eta_3 = 0,7 / 0,66 = 1,0 \text{ кВт}$$

НУБІП України

По ТУ 16 525 564 – 84 вибираємо двигун 3 фазний асинхронний коротко

замкнений серії АИР 80А4 закритий з синхронною частиною обертання 1450
об/хв.

НУБІП України

$P_{\text{дв}} = 1,1 \text{ кВт}$ і ковзанням 5,4%.

Номінальна частота обертання :

$$n_{\text{дв}} = 1450 - 54 = 1395 \text{ об/хв.}$$

НУБІП України

Кутова швидкість:

$W_{\text{дв}} = \pi \cdot n_{\text{дв}} / 30 = 3,14 \cdot 1395 / 30 = 146 \text{ рад/с}$

НУБІП України

Передаточне число:

$i = W_{\text{дв}} / W_3 = 146 / 7,38 = 19,9$.

Вибираємо для привода червячний редуктор по ТУ 2-056-177-79; + 24

НУБІП України

– 63 – 20 – 52 – 1 – 2 – 92 з передаточним числом $i = 20$, відкриту ланцюгову

передачу з передаточним числом $i = 1$ які задовільняють характеристики

НУБІП України

привода

НУБІП України

Розрахунок ланцюгової передачі.

Вибираємо привідний роликовий однорядний ланцюг таблиця (7.15) [3].

НУБІП України

1. Обертовий момент на ведучій зірочці:
 $T_{вз} = P/W_{дв} = 0,7 \cdot 10^3 / 146 = 4,7 \text{ Н}\cdot\text{м} = 4,7 \cdot 10^3 \text{ Н}\cdot\text{мм.}$

2. Пердаточне число було прийняте раніше :

НУБІП України

3. Число зубів зірочек:

$Z_1 = Z_2 = 31 - 2 \cdot U_q = 31 - 2 \cdot 1 = 29$

НУБІП України

Приймаємо $Z_1 = Z_2 = 29.$

4. Розрахунковий коефіцієнт навантаження:

$$K_e = K_d \cdot K_a \cdot K_n \cdot K_p \cdot K_{cm} \cdot K_{\Pi} = 1 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1,25 \cdot 1 \cdot 1 = 1,25$$

НУБІП України

де $K_d = 1$ - динамічний коефіцієнт при спокійному навантаженні.

$K_a = 1$ – враховує вилив міжосьової відстані

НУБІП України

$K_a = 1$ при $a_m \leq (30 - 60) t]$

$K_n = 1$ – враховує вилив кута нахилу ліній центрів ($K_n = 1$, якщо кут не

НУБІП України

перевищує 60°).

K_p – враховує спосіб регулювання натягу ланцюга $K_p = 1,25$ при

періодичному регулюванні натягу ланцюга.

$K_{cm} = 1$ при безперервному мащенні.

K_p – враховує тривалість роботи на добу, при однозмінній роботі $K_p = 1$.

Для визначення кроку ланцюга потрібно знати дозволений тиск [P] в

шарнірах ланцюга. В таблиці (7.18) [3] дозволений тиск [P] заданий в

залежності від частоти обертання ведучої зірочки і кроку t. Тому для

розрахунку по формулі (7.38) [3] величиною [P] задаємося орієнтовно

Частота обертання ведучої зірочки $n_1 = 70$ об/хв. Середнє значення

дозволого тиску при $n = 70$ об/хв $[P] = 46$ Мпа.

5. Крок однорядного ланцюга: (7.38) [3]

$$t \geq 2,8^3 \sqrt{T_3 / K_e Z_3 \cdot [P]}, \text{ мм}$$

$$t \geq 2,8^3 \sqrt{4,7 \cdot 10^3 \cdot 1,25 / 23 \cdot 46} = 4,5 \text{ мм.}$$

Вибираємо по таблиці (7.15) [3] ланцюг ПР – 9,5 – 1820 – 2. ГОСТ 13568 – 75.

$t = 9,5 \text{ мм}$ і руйнівне навантаження $Q = 9$, t_m маса $q = 0,95 A_{\text{сп}} = 28,1$

6. Швидкість ланцюга:

$$V = Z_3 \cdot t \cdot n_3 / 60 \cdot 10^3 = 29 \cdot 9,5 \cdot 70 / 60 \cdot 10^3 = 0,32 \text{ м/с.}$$

7. Колова сила:

НУБІП **України**

$$F_{tg} = P/V = T_2 \cdot W_2 / V, \text{ Н}$$

$$F_{tg} = 4,7 \cdot 10^3 \cdot 7,32 / 0,32 = 107 \text{ Н}$$

8. Тиск в шарнірі перевіряємо по формулі: (7.39) [3]

НУБІП **України**

$$P = F_{tg} \cdot K_e \cdot A_{оп}, \text{ Мпа}$$

$$P = 107 \cdot 1,25 / 28,1 = 4,7 \text{ Мпа}$$

НУБІП **України**

Уточнююємо по таблиці (7.18) є допустимий тиск:

$$[P] = 46 [1+0,01(29 \cdot 17)], \text{ Мпа}$$

$$[P] = 46 [1+0,01(29 \cdot 17)] = 51,52 \text{ Мпа.}$$

НУБІП **України**

Умова $P < [P]$ виконана.

9. Визначимо число ланок ланцюга по формулі : (7.36) [3]

НУБІП **України**

$$L_t = 2a_i + 0,5 \cdot Z_3 + \Delta^2 / a_i, \text{ шт.}$$

$$\text{де } a_i = a_{ii} / t = 160 / 9,5 = 16,8$$

НУБІП **України**

$$Z_{\Sigma} = Z_1 + Z_2 = 29 + 29 = 58$$

$$A = Z_1 \cdot Z_2 / 2\pi = 0$$

$$L_t = 2 \cdot 16,8 + 0,5 \cdot 58 = 62,6.$$

НУБІП **України**

Округляємо до цілого числа

$$L_t = 62 \text{ шт.}$$

НУБІП України

10. Уточнююмо між осьовою відстань:
 $a_y = 0,25t[L_t - Z_3 \sqrt{(t-0,5) \cdot Z_t^2 - 8\Delta^2}]$, мм.

НУБІП України

$a_y = 0,25 \cdot 9,5 \cdot [62 - 0,5 \cdot 58 + \sqrt{(62-0,5) \cdot 58^2} = 156,7 \text{ мм}$
 Приймаємо $a_y = 157 \text{ мм}$.

Для вільного провисання ланцюга забезпечуємо можливість

НУБІП України

зменшення між осьової відстані на $0,4\% \cdot 157 \cdot 0,004 = 0,62 \text{ мм}$

11. Визначаємо діаметри ділильних кіл зірочок: (7.35) [3]

НУБІП України

$d_d = t / \sin 180/Z$, мм
 $d_d = 9,5 / \sin 180/29 = 87,8 \text{ мм.}$

НУБІП України

$d_{d1} = d_{d2} = 87,8 \text{ мм.}$

12. Визначаємо діаметри зовнішніх кіл зірочок: (7.35) [3]

$$D_{l1} = D_{l2} = t \cdot (\operatorname{ctg} 180/29 + 0,7) - 0,3 \cdot d_1, \text{ мм}$$

НУБІП України

де $d_1 = 6,35 \text{ мм}$ – діаметр ролика ланцюга таблиця (7.15) [3]
 $D_{l1} = D_{l2} = 9,5 \cdot (\operatorname{ctg} 180/29 + 0,7) \cdot 6,35 = 94,5 \text{ мм.}$

НУБІП України

13. Сили діючі на ланцюг:

Колова: $F_{tg} = 107 \text{ Н}$

НУБІП України

Визначена вище.
Від відцентрових сил:

НУБІП України

$F_v = q \cdot V^2 = 0,45 \cdot 0,32^2 = 0,04 \text{ Н.}$
де $q = 0,45$ по таблиці (7.15) [3]

Від провисання:

НУБІП України

$F_f = 9,81 \cdot K_f \cdot q \cdot a_y \cdot H$
 $F_f = 9,81 \cdot 1,5 \cdot 0,45 \cdot 0,157 = 1 \text{ Н.}$

де $K_f = 1,5$ при куті нахилу передачі 45°

НУБІП України

розрахункове навантаження на валі:

$F_B = F_{tg} + F_f, \text{ Н}$

НУБІП України

14. перевіряємо коефіцієнт запасу міцності: (7.40) [3]

НУБІП України

$S = Q/F_{tg} \cdot K_d + F_v + F_f,$
 $S = 9,1 \cdot 10^3 / 107 \cdot 1 + 0,04 + 1 = 80$

Цу більше, ніж нормативний коефіцієнт запасу $[S] \approx 7,1$ таблиця (7.19) [3]

НУБІП України

Умова $S > [S]$ виконується.

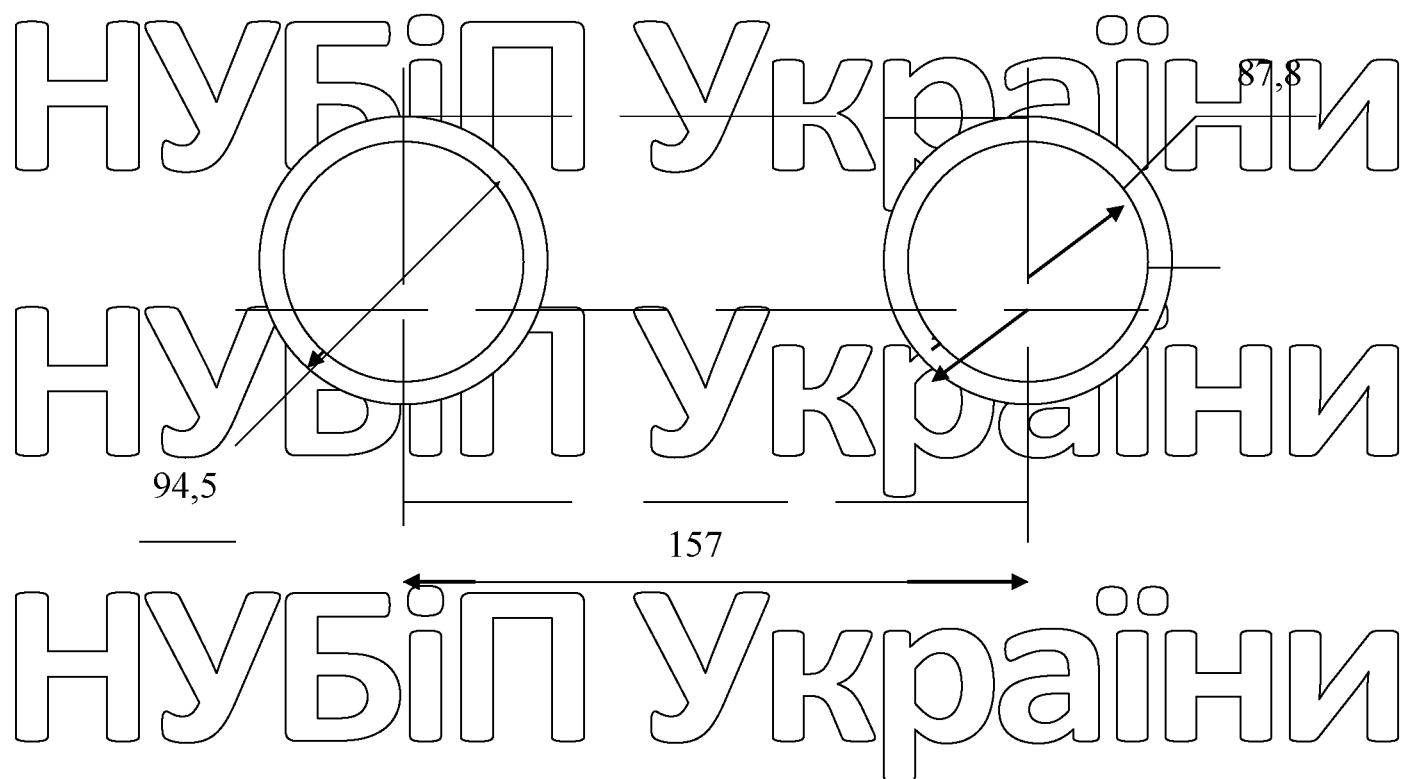

Рис. 4.9. Схема ланцюгової передачі.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

5. ОХОРОНА ПРАЦІ НА СПЕЦАЛІЗОВАНІЙ ДІЛЬНИЦІ

РЕМОНТУ ЛЕМЕШІВ.

НУБІП України

5.1. Загальна характеристика стану охорони праці в господарстві та його аналіз.

5.1.1. Організація служби охорони праці в господарстві.

НУБІП України

Служба охорони праці у ВАТ "Мрія" представляється відділом по охороні праці на чолі з інженером охорони праці. В кожному цеху є начальник, який слідкує за технікою безпеки і санітарією.

НУБІП України

Служба охорони праці відповідає за безпекою життедіяльності: перед початком роботи, на робочому місці, за закінченням роботи, за дозвіл до небезпечних середовищ, пристроями і за роботою у середовищах де є загроза життю.

Органи пожежного нагляду контролюють протипожежні підприємства,

НУБІП України

За виконанням законодавства та норм праці дівиться професію.

Інженер з охорони праці повинен контролювати безпеку всіх технологічних процесів, організацію та наглядати за розробкою міроприємств по техніці

безпеки виробничих підрозділів, контролем за впровадженням і виконанням

НУБІП України

цих норм і правил.

Має право приймати участь в комісіях по розгляді проектів будівництва, ремонту обладнання і цехів по прийманню їх в експлуатацію, а також

в розслідуванні ненасильних випадків і аварій та забезпеченням вступного інструктажу робітників.

Інженер з охорони праці контролює дотримання охорони праці адміністрацією виробництва

НУБІП України

Трудовий колектив виконує комплексний контроль у відповідності до чинного законодавства. Щоб запобігти комплексній реалізації треба провести нагляд за перевірками формами контролю і нагляду

5.1.2. Режим роботи підприємства.

В даний час господарство працює в одну зміну.

Початок о 8 і закінчення 17. Одна година перерви з 13 до 14. Виділяється

всього два вихідних це субота і неділя.

Також кожен робітник підприємства має право на відпустку на протязі року в розмірі 22 днів

5.1.3. Навчання, інструктаж і перевірка знань працівників з питань ОП.

Інженер з охорони праці проводить інструктаж всім хто навчається або новим робітникам. Майстри технології відповідних цехів проводять вступний і повторний інструктаж за допуск до відповідних цехів

Службою ОП проводиться перевірка знань з питань охорони праці через деякий період.

НУБІП України

5.2. Стан екологічної безпеки в на дільниці ремонту лемешів.

До технологічних процесів які являються негативними впливниками

нанавколошнє середовище можна віднести: зварювання

різку та електрофізичний обробіток. До забруднення відносять підвищена запиленість загазованість повітря робочої зони і негативний вплив цих факторів на довкілля за рахунок вентиляції виробничого приміщення.

До небезпечних факторів можна віднести інфрачервоне випромінювання зварювання і зварюаних виробів електромагнітні поля іонізуючі випромінювання шум та ультразвук.

Статичні навантаження значно зменшують вплив цих факторів на навколошнє середовище та людей. При виконанні електрофізичного обробітку у водному середовищі значно зменшується вплив цих факторів.

Наприклад запиленості загазованості забруднення повітря дільниці аерозолями за рахунок розчинення газів аерозолів у воді та затримання пилу з дрібних частинок металу та окалини

Але такий процес дігдано впливає на гідросферу. Для зменшення такого впливу треба зробити установки для регенерації води і утилізації відходів також треба встановити очищувачі відпрацьованого повітря щоб це не попадало в атмосферу. На біосферу підприємства також спричиняє значний вплив тому що воно розміщено в місті із значним населенням.

На дільниці ремонту лемешів використовують високотемпературну обробку

та високотемпературну обробку з використанням високотемпературних методів

також використовують високотемпературну обробку з використанням високотемпературних методів

5.3. Розробка організаційно-технічних заходів по покращенню стану

праці, та зменшенню травматизму на дільниці ремонту лемешів.

5.3.1. Розробка інструкції при виконанні технологічного процесу ремонту

НУБІЙ України

1. Процес очищення об'єктів ремонту.

Перед початком треба провести огляд знаряддя а також інструктаж безпеки.

Перевірити якість заземлення машин стан ізоляції електрообладнання наявність гумового коврика перед електрощитом мийної

машини, та провести зовнішній огляд.

Шкідливі фактори процесу це рідини з високою температурою агресивних середовищ як пара і пар миючих засобів а також наявність маситил установки яких під напругою

Процеси механічного обробітку це зенкування пресова пірка різка листового металу. Перед початком роботи проводиться інструктаж. Перевіряється надійність всіх пристройів.

Під час роботи забороняється тримати обробувальну заготовку в руках також працювати без окуляр та рукавичок і захисних плащів.

Небезпечні фактори це мастила обладнання під напругою обертові частини машин а також металева стружка.

Перед початком проводиться інструктаж. Перевіряється заземлення установок також наявність гумових ковриків біля силових електрощитів та стан електроізоляції. Небезпечні фактори це наявність частин установок під напругою висока температура у зоні зварювання ультрафіолет та повітря робочої зони. Треба працювати в захисних комплектах перчатках та в спеціальному взутті і щитках для очей.

Із-за цих процесів може бути пожежа тому треба проводить інструктаж по пожежній безпеці.

Заходи захисту в першу чергу це захист атмосфери від шкідливих газів та аерозолів.

Для такого захисту потрібні пристрой індосу відпрацьованих газів с послідуючою їх очисткою від забруднення при допомозі фільтрів та їх нейтралізації.

Щоб захистити гідросферу відпрацьовану воду треба очиняти за допомогою водовідстійника, циклонів хімічних та інших методів. Їх треба нейтралізувати та утилізувати. Відходи металу країне відправляти на переробку щоб іще раз використати і економити природний ресурс також для зменшення забруднення навколошнього середовища

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

5.4. Заходи захисту від негативного впливу діяльності

дільниці по ремонту лемешів.

До заходів захисту перш за все можна віднести захист атмосфери від шкідливих газів та аерозолів. Для цього потрібно встановлювати пристрой для підсосу відпрацьованих газів з послідуєчою їх очисткою від забруднення

НУБІП України

1. Відповідно до проекту будівлі, з урахуванням виробничих процесів, які будуть виконуватись в її приміщеннях, розробляємо схему вентиляційної мережі з поворотами, переходами, розгалуженнями та іншими елементами, розбиваємо її на окремі ділянки і визначаємо або підбираємо за існуючими матеріалами розміри (діаметри) необхідних повітропроводів.

2. Визначаємо необхідний обмін повітря в приміщенні L , $\text{м}^3/\text{год}$ і відповідну подачу вентилятора L_1 : (2.52) [8]

$$L = K_3 \cdot L_1, \text{ м}^3/\text{год}$$

де K_3 – коефіцієнт запасу приймаємо 1,5

$$L = 480 \cdot 4 = 1920 \text{ м}^3/\text{год}$$

де 480 – об'єм приміщення.

4 – коефіцієнт кратності повіtroобміну.

$$L = 1,5 \cdot 1920 = 2880 \text{ м}^3/\text{год.}$$

2. Визначаємо витрати напору на прямих ділянках повітроводів: (2.53) [8]

$$\Delta H_{\text{вп}} = \Psi t_{\text{г}} \gamma_{\text{п}} v_c / 2 d_t$$

де Ψ - коефіцієнт опору повітроводів, для металевих труб $\Psi = 0,2$

v_c – середня швидкість повітря на розрахунковому відрізку повітряної

магістралі, на прилеглих до вентилятора ділянках 8 – 12 м/с,

на віддаленях 1- 4 м/с.

$\gamma_{\text{п}}$ – щільність повітря у приміщенні, $\text{кг}/\text{м}^3$

L_t – довжина ділянки труби, м $L_t = 13$ м.

d_t – діаметр труби на певній ділянці, м
 $d_t = 0,2$ м.
 $\gamma_p = 1,29 \text{ кг/м}^3$.

$$H_{vp} = 0,2 \cdot 13 \cdot 1,29 \cdot 8 / 2 \cdot 0,2 = 67 \text{ Па.}$$

3. Розраховуємо місцеві втрати напору H_m , Па, у переходах, колінах, жалюзі:

$$H_m = 0,5 \Psi_m \cdot \eta_c \cdot \gamma_m$$

де γ_m – коефіцієнт місцевих втрат напору таблиця (2.7) [6]

$\Psi_m = 1,1$

$$H_m = 0,5 \cdot 1,1 \cdot 4 \cdot 1,29 = 2,83 \text{ Па}$$

6. Визначаємо сумарні витрати напору: (2.55) [8]

$H_d = H_{vp} + H_m$,

$$H_d = 67 + 2,83 = 69,83 \text{ Па}$$

За даними максимальних витрат, користуючись номограмою (рис. 2.26) вибираємо номер вентилятора $N_v = 3$. $\eta_v = 0,50$. $L_v = 3000 \text{ м}^3/\text{год}$. $H = 40 \text{ Па}$.
Приймаємо вентилятор ЦЧ – 70 N3.

8. Потужність електродвигуна для приводу вентилятора: (2.21) [8]

$N = K_v \cdot L_v \cdot H \cdot 10^{-6} / 3,6 \cdot \eta_v \cdot \eta_k, \text{ кВт}$

де K_v – коефіцієнт запасу таблиця (2.6) [6]. $K_v = 1,1$.

η_v – ККД вентилятора $\eta_v = 0,5$.

η_k – ККД клинової передачі $\eta_k = 0,35$.

L_v – подача вентилятора $L_v = 3000 \text{ м}^3/\text{год}$.

H – тиск, що створює вентилятор $H = 400 \text{ Па}$.

$$N = 1,1 \cdot 3000 \cdot 400 \cdot 10^{-6} / 3,6 \cdot 0,5 \cdot 0,35 = 0,77 \text{ кВт.}$$

НУБІП України

6. ТЕХНІКО – ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗРАХУНОК.

НУБІП України

Довговічність машини залежить від обслуговування, експлуатації та належного

ремонту. Якість проведених ремонтів один з ключових факторів довговічності.

Після ремонтний період машини – це більш тривалий період ніж період до першого ремонту, тому економічно вигідно проводити ремонти за стандартами. Нові

деталі машини мають набагато більший період придатності до працювання ніж деталі післі ремонту. Відновлення деталей – це непросто технологічний процес,

тому ремонтники прагнуть до отримання деталей від промисловості та скорочення робіт по ремонту зламаних деталей.

Відновлення деталей набагато вігідніше ніж купівля нових. Для відновлення потрібно лише провести роботи над частиною деталі яка несправна, а не

виготовлювати нову та витрачати велику кількість ресурсів. Для ефективного ремонту потрібно використовувати оптимізовані технології, які забезпечуть швидке та економічно вигідне відновлення деталей.

Технічно економічна оцінка відновлення деталей – це відношення витрат на відношення якості деталі, якостю виробленої деталі.

Правильний вибір способу відновлення та ремонту деталі одна з характеристик економічного критерію.

Досконалій технологічний процес – це процес при якому максимально ефективно підібрані технології виробництва, мінімальні затрати ручної праці,

енергетичник ресурсів, матеріальної бази.

Економічно досконалій технологічний процес можна назвати, коли собівартість відновлення деталі є доцільним та враховані витрати на ремонтний фонд, ремонт деталей та їх реалізацію

НУБІП України

НУБІП України

6.1. Розрахунок вартості основних виробничих фондів.

Вартість основних фондів ОВФ_м і кошторисна вартість ремонту території – це сума вартості виробничої будівлі, матеріальної частини, приладів та пристосувань, знарядь праці, інвентарю: (2.69) [1]

$$ОВФ_м = C_{буд} + C_{об} + C_{пі}$$

де $C_{буд}$, $C_{об}$, $C_{пі}$ – відповідно вартості виробничих будівель, обладнання, приладів, пристосувань, деталей та інвентарю, які є основними фондами Вартість виробничої будівлі дільниці ремонту: (2.70) [1]

$$C_{буд} = F_{буд} \cdot C_f$$

$F_{буд}$ – загальна площа будівлі $F_{буд} = 210 \text{ м}^2$ – з попередніх розрахунків;

C_f – коефіцієнт вартості обладнання в залежності від площин території $C_f = 1200$ грн/м² [1]

$$C_{буд} = 210 \cdot 1200 = 252000 \text{ грн}$$

Вартість обладнання: (2.71) [1]

$$C_{об} = (C_{буд} \cdot K_o) / 100$$

K_o – процентне відношення вартості інвентарю до вартості території ($K_o = 60\%$) [1]

$$C_{об} = (252000 \cdot 60) / 100 = 151200 \text{ грн}$$

Вартість приладів, пристрій, інструменту і інвентарю, віднесені до

основних фондів: (2.72) [1]

$$C_{пі} = (C_{об} \cdot K_i) / 100$$

K_i – процентне відношення вартості приладів, пристосувань, інструменту та

інвентарю до вартості обладнання $K_i = 10 \dots 15\%$

$$C_{Pi} = (151200 \cdot 120) / 100 = 18140 \text{ грн}$$

Вартість основних виробничих фондів:

$$OBF_m = 252000 + 151200 + 18140 = 421340 \text{ грн}$$

НУБІП України

6.2. Розрахунок витрат ремонту.

Для обчислення собівартості ремонту використаємо формулу: (2.73) [1]

$$C = ZP + ZC + M + OP_n + OVU + RF$$

ЗП – заробітна плата виробничих робітників, які зайняті на ремонті даного

об'єкту, грн.;

ЗЧ – витрати на придбання запасних частин, грн. $ZC = 0$

М – витрати на придбання ремонтних матеріалів, грн.;

OP_n – оплата робіт, які виконуються на стороні (по кооперації), грн. $OP_n = 0$;

OVU – витрати на організацію виробництва і управління, грн.;

RF – вартість ремонтного фонду з урахуванням його доставку, грн.

Розрахунки будемо вести на 1 умовний ремонт – Т300 людиногодин,

еквівалентний 300 деталям (лемешам) [1] з наступними перерахуваннями

виходячи з необхідності. [1]

ЗП за один певний ремонт: (2.74) [1]

$$ZP = ZP_o + ZP_d + H_{ce}$$

ZP_o – заробітна плата робітників основна, грн.;

H_{ce} – нарахування ЗП

Основна заробітна плата робітників обчислюється: (2.75) [1]

$$ЗП_о = T_{ср} \cdot C_{год} \cdot K_t$$

$T_{ср}$ – трудомісткість умовного ремонту, рівна 300 люд.год.;

$C_{год}$ – середня година ставка (розцінка) робітників, грн./год.;

K_t – коефіцієнт, який враховує преміальні до основної ЗП за

понаднормову і інші роботи, рівний 1,020...1,030

Середня (тарифна) ставка робітників зайнятих на ремонті

визначається за формулою: (2.76) [1]

$$C_{год} = (T_1 \cdot C_1 + T_n \cdot C_n) / (T_1 + T_2 + T_n)$$

Приймаємо в середньому 4 розряд.

T – трудомісткість робіт по ремонту 1 деталі $T = 1$ люд.год. з попередніх

розрахунків;

C – година тарифна ставка $C = 3$ грн.

$$C_{год} = 1 \cdot 0,9 / 1 = 9 \text{ грн}$$

$$ЗП_о = 300 \cdot 9 \cdot 1,02 = 2750 \text{ грн}$$

Додаткова заробітна плата ЗПд визначається із співвідношення: (2.77) [1]

$$ЗП_д = (ЗП_о \cdot K_d) / 100$$

K_d – коефіцієнт додаткової оплати $K_d = 40\%$

$$ЗП_д = (2750 \cdot 40) / 100 = 1100 \text{ грн.}$$

Відрахування до соцстраху визначаються із співвідношення: (2.78) [1]

$$Н_{сс} = ((ЗП_о + ЗП_д) \cdot K_{сс}) / 100$$

$K_{сс}$ – коефіцієнт нарахувань до соцстраху $K_{сс} = 14\%$ для ремонтних підприємств.

НУБІП України

Заробітна плата: $H_{cc} = ((2750+1100) \cdot 14) / 100 = 539$ грн
 $ZP = 2750 + 1100 + 539 = 4389$ грн

Витрати на придбання ремонтних матеріалів:

НУБІП України

Вартість заготовок леза і носка: $C_3 = 60$ грн.

Вартість витратних матеріалів пов'язаних з технологічним процесом:

НУБІП України

На 1 деталь 20 грн
 На 1 умовний ремонт: $C_3 = \Sigma(60+20) \cdot 300 = 24000$ грн.

Затрати на організацію виробництва і управління:

НУБІП України

ОВУ – можна прийняти 160...250% від ЗП [1]
 $OBU = 200\% \cdot 4389 = 8772$ грн.

Вартість ремонтного фонду з урахуванням на його доставку:

НУБІП України

Об'єм ремонтного фонду приймаємо з розрахунку 100% від річної програми, тобто 5000 деталей.

$$C_p = (1,5 \cdot 5) + 1,5 \cdot 300 = 2700 \text{ грн.}$$

НУБІП України

1,5 – вартість металобрухту, грн.,
 5 – маса деталі, кг.

1,5 – 20% надбавка на збирання і сортування деталей, грн.;

НУБІП України

300 – кількість деталей, шт
 Собівартість ремонту: $C = 4389 + 0 + 24000 + 8772 + 2700 = 39861$ грн.

Собівартість ремонту 1 лемеша:

$$C_{\text{лем}} = C/T_{\text{ср}} = 39861/300 = 132 \text{ грн}$$

НУБІП України

6.3. Розрахунок питомих техніко-економічних показників.

НУБІП України

Річний економічний ефект: (53) [2]

$$E_p = [h \cdot U_k W_{\text{від}} / W_k - (C_{\text{від}} + E_k K)] W_{\text{від}}$$

Н – коефіцієнт, що враховує витрати на торгові операції по доставці деталей;

U_k – ціна нової деталі, грн. ЦК = 450 грн.;

W_{від}/W_k – відношення строків служби відновленої і нової деталі (в даному

випадку згідно з технічними розрахунками це відношення дорівнює 1 ресурс

відновленої деталі рівний ресурсу нової);

E – коефіцієнт питомих капіталовкладень E = 0,15;

K – питомі капіталовкладення на відновлення деталі: K = 8 грн.

$$E_p = [1,1 \cdot 45 \cdot 1 - (13,2 + 0,15 \cdot 8)] \cdot 2000 = 70200 \text{ грн.}$$

Строк окупності капітальних вкладень: (54) [2]

$$O_k = K_{\text{ок.вк.}} / E_p$$

K_{ок.вк.} – капітальні вкладення в ремонт K_{ок.вк.} = 421340 грн з попередніх

розрахунків.

$$O_k = 421340 / 70200 = 0,6 \text{ року.}$$

Але виходячи з нерівномірності завантаження строк окупності приймаємо

0,8 року – 1 рік.

Нормовані оберотні кошти: (55) [2]

НУБІП України

НУБІП України

$C_{об.к} = (КПР/Д_k) \Sigma Z_i \cdot D_{zi} + C_{нп}$

КПР – річна програма підприємства;
 D_k – число календарних днів;

Z_i – нормативні питомі затрати, грн.;

НУБІП України

D_{zi} – нормативні календарні дні запасу.
 $D_{zi} = 60$ (Табл. 60) [2]

$C_{нп}$ – вартість незавершеного будівництва, грн. $C_{нп} = 0$.

НУБІП України

$C_{об.к} = 2000/200 \cdot 132 \cdot 60 = 79200$ грн.

Планова загальна рентабельність підприємства (рівень економічної
 ефективності виробництва), %: (20) [2]

$$P_o = 100 \cdot Пб / Со + Соб.к.$$

НУБІП України

Π_b – балансовий прибуток $\Pi_b = 70200$ грн.
 C_o – вартість основних виробничих фондів $C_o = 421340$ грн.

$$P_o = 100 \cdot 70200 / 421340 + 79200 = 14\%$$

НУБІП України

Прибуток: (59) [2]

$\mathcal{E}_p = (C_1 - C_2) \cdot N_{пр}$

C_1 – вартість відновлення деталі на об'єкті проектування, грн.;

C_2 – вартість відновлення деталі на проектованому підприємстві, грн.;

НУБІП України

$N_{пр}$ – річна програма підприємства.

$\mathcal{E}_p = (250 - 132) \cdot 20000 = 236000$ грн.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Таблиця 6.1

Значення економічних показників.

Показники	Значення
Вартість основних виробничих фондів, грн.	421340
Вартість ремонту 1 деталі, грн.	132
Заробітна плата, грн.	292600
Вартість ремонтного фонду, грн.	45000
Річний економічний ефект, грн.	70200
Строк окупності капіталовкладень, років	0,8
Рентабельність, %	14
Нормовані оборотні кошти, грн.	79200
Прибуток, грн.	236000

НУБІП України

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.

Після дослідження робочого органа илуга, леміша, виявлено, що затрати залежать від належного ремонту та швидкості виготовлення об'ємів продукції.

Один з способів покращення ремонту це застосування новітніх технологій,

високопродуктивного обладнання, правильний вибір оптимальної технології ремонту, скорочення використання ручної праці.

В даному дипломному проекті використана технологія наплавлення леміша, що забезпечує економічну та технологічну ефективність ремонту деталі в

сільськогосподарських майстернях.

Розроблений пристрій набагато дешевше аналогів, так як використовується для операції наплавлення.

Пристрій виконує одночасно 2 операції: загострення і загартування.

Це значно підвищує продуктивність праці, знижує трудомісткість ремонту до однієї людиногодини, здешевлює ремонт: строк скупності капітальних вкладень 1 місяць, вартість відновлення 1 деталі 13,2 грн. Рентабельність 57%, дозволяє покращити річну норму виробництва до 20000 шт, а також покращується екологія виробництва за рахунок обробітку деталі у воді, що виключає виділення шкідливих

газів і аерозолів внаслідок їх майже повного розчинення у воді. Всі ці переваги і економічна ефективність можуть бути досягнені лише при суворому дотриманні всіх стандартів технологічного процесу викладених у технологічній документації.

Під час розробки проекту були отримані такі результати:

Технічна частина — застосовуємо технологію з використанням додаткових ремонтних деталей з обробкою на розробленому пристрії з режимами: полярність струму, зворотня напруга 70В, сила струму 350-375А, кількість проходів 1, швидкість переміщення деталі 0,1м/хв.. частота обертання електрода 200об/хв., джерело струму витримляє ВДМ-1001;

НУБІП України

Конструктивна частина

розроблена

установка

для

загострення

і

загартування лемешів: продуктивність 30 деталей за годину, температура в зоні нагріву $1000...1200^{\circ}\text{C}$, маса установки 500кг., на установці встановлені два двигуни трьох фазний асинхронний з коротко замкнутим ротором АИР80А4 з частотою обертання ротора 1395 об/хв. І потужністю Рдв = 1,1КВт.

Охорона праці: приведений аналіз охорони праці в господарстві,

розроблені інструкції з охорони праці при виконанні технологічного процесу, а також розрахована вентиляція з характеристиками: об'єм повітря $T = 2880\text{м}^3$, потужність електродвигуна вентилятора 0,7кВт.

Економічний розрахунок: вартість основних виробничих фондів 421340грн,

вартість ремонту однієї деталі 132грн, річний економічний ефект 70200грн, строк

окупності капіталовкладень 0,8 року, рентабельність 14%.

обергання електрода 200об/хв. джерело струму випрямляч ВДМ 1001,

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. Докуніхін В.З. “Методичні вказівки до курсового проектування з

ремонту сільськогосподарської техніки”. Житомир 2000.

2. Сержст И. С. и др. “Курсовое и дипломное проектирование по надежности и ремонту машин”. Москва. Агропромиздат 1991.

3. Чернавский С.А. и др. “Курсовое проектирование деталей машин”. Машиностроение, 1988-416 с.

4. Сідашенко О.А., Науменко інші. “Ремонт машин”. Київ “Урожай” 1990.

5. Черпоіванов В.И. “Организация и технология восстановления деталей машин”. Москва. Агропромиздат 1989.

6. Ачкасов К.А. и др. “Ремонт машин”. Под ред. Тельнова Н.Ф.

Агропромиздат 1992.

7. Дриц М.Е., Москалев М.А. “Технология конструкционных материалов и материаловедение”. Москва. «Высшая школа» 1990.

8. Лущенков В.Л., Бушко Д.Я. і інші. “Виробнича санітарія”. Урожай, 1996.

9. Белов С.В. “Безопасность производственных процессов”. Справочник. Москва. Машиностроение, 1985.

10. Бабусенко С.М. “Проектирование ремонтных предприятий”. Москва.

Агропромиздат, 1990.

11. “Организация и планирование производства на ремонтных предприятиях”. Под ред. Кошкина Ю.А. Москва. Колесо, 1991.

9. Левицкий И.С. “Организация ремонта и проектирование сельскохозяйственных ремонтных предприятий”. Москва. Колос, 1997.

НУБІП України

10. Буренко Л.А., Винокуров В.А. “Ремонт сельскохозяйственной техники”. Москва. Агропромиздат, 1991.

НУБІП України

11. Дорожкін Н.Н. и др.. “Восстановление сельскохозяйственных машин”. Москва. Колос, 1987.

12. Бігоцький Р.А., Ружило З.В. Аналіз дефектів лемешів та способів відновлення їх роботої здатності. Збірник наукових публікацій студентів факультету конструювання та дизайну. - Київ: 2015. – с. 25-26.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

нубіп України